

# Siirtolaisuus



# Migration

3/1999



## **Siirtolaisuus – Migration 3/1999**

26. vuosikerta / 26th year  
ISSN 0355-3779

### **Julkaisija / Publisher:**

Siirtolaisuusinstituutti  
*Migrationsinstitutet*  
*The Institute of Migration*  
Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland  
Puh. / Tel. (0)2-2317 536  
Fax (0)2-2333 460  
Sähköposti / Email: taisai@utu.fi  
Internet: <http://www.utu.fi/erill/instmigr/>

Pohjanmaan aluekeskus  
*Österbottens regioncenter*  
*Regional Centre of Ostrobothnia*  
Keikulinukuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland  
Puh. / Tel. (0)6-4181 275  
Fax (0)6-4181 279

### **Päätoimittaja / Editor-in-Chief:**

*Olavi Koivukangas*

### **Toimitussihteeri / Editorial Assistant:**

*Taimi Sainio*

### **Toimittajat / Editors:**

*Elli Heikkilä, Maija-Liisa Kalhama,  
Jouni Korkiasaari*

### **Toimituskunta / Editorial Board:**

*Siirtolaisuusinstituutin hallitus*  
*Administrative Board of the Institute of  
Migration*

### **Taitto / Lay out:**

*Anne Virtanen*

### **Tilaushinta / Subscriptions:**

Finland och Skandinaavia  
60 FIM / vuosi / år  
(4 numeroa / nummer)  
PSP 800014-70355471  
Other countries \$18.00 a year (4 issues)

Vammalan Kirjapaino Oy 1999

## **Sisältö • Contents**

*Olavi Koivukangas*  
**Pääkirjoitus • Editorial**

*Outi-Kristiina Kaskinen*  
**Uusi Suomi – New Finland.  
Suomalaisasutusta Kanadan preerialla  
vuodesta 1988**

*Jadwiga Plewko*  
**The Polish ethnic group in Canada**

*Hanna-Mari Ryyänen*  
**Image of migration in Western Europe  
in 1990s**

*Solja Paganus*  
**Ulkomaankomennukselta palaavien  
sopeutuminen –  
repatriaatin paluu kotimaahan**

*Martin Wallenius*  
**Gift parcel post for Finland after World  
War 2**

**Matkat**

**Tiedotuksia**

**Tutkimuspäällikön palsta**

**Kirjat • Böcker**

*Kansi:* Utopia-ajan ihanteita kuvastava maa-  
laus Sointulan museossa. B.C., Kanada. – *Kuva:*  
*Olavi Koivukangas.*

*Cover:* The painting reflects the ideals of the  
Sointula utopian society. Sointula Museum, B.C.,  
Canada. – *Photo: Olavi Koivukangas.*

# Amerikansuomalaiset tänään



**S**uomalainen kansanedustaja Antti J. Rantamaa vieraili amerikansuomalaisten luona noin 50 vuotta sitten ja kysyi matkakirjassaan: ”Montakohan vuosikymmentä Amerikassa vielä pidetään puheita, esitelmiä ja luentoja suomen kielellä?” Itse hän ennusti suomenkielen ja suomalaisen lehdistön siellä katoavan kahdessa vuosikymmenessä. Näin ei ole tapahtunut. Suomalainen kieli- ja kulttuuriperintö on osoittautunut elinvoimaiseksi myös vieraalla maaperällä.

Heinäkuussa minulla oli tilaisuus käydä pitkästä aikaa Michiganin ja Minnesotan suomalaisten luona. Matka alkoi Suomi Opistolta Michiganin Hancockista ja jatkui Minnesotaan Duluthiin, Hibbingiin ja Minneapolisiin ja sieltä FinnFest-juhliille Seattleen sekä Kanadansuomalaisten Suurjuhlille Vancouveriin. Juhlien välillä kävimme Malcolm Islandin Sointulassa.

Suomalaisen siirtolaisuuden ydinalueita on Kuparisaaari, Ylä-Michiganin kaivosalue, jonne ensimmäiset suomalaiset muuttivat jo 1860-luvulla mm. Pohjois-Norjasta. Näiden, usein suuriperheisten, pioneerien nuorimpia lapsia löytyi vielä muutamia. Nämä pirteät vanhuksat ovat toisen polven amerikansuomalaisia ja puhuvat lapsuudessaan oppimaansa vanhahtavaa suomea. Mutta kolmannelta ja neljänneltäkin sukupolvesta löytyy suomea puhuvia ihmisiä, jotka ovat usein oppineet kielen isovanhemmiltaan.

Toinen kiinnostukseni kohde matkalla oli suomalaisten rakennusperintö. Väestön muutto maaseudulta kaupunkiin on koskenut erityisesti Michiganin ja Minnesotan suomalaisetuja. Hylättyjä taloja ulkorakennuksineen tai kaupunkilaisille kesäpaikoiksi myytyjä suomalaisfarmeja näkyi joka puolella. Myös vanhoja seurataloja, ”haaleja”, oli myyty varastoiksi tai seisoi tyhjiillään. Parhaiten ovat selviytyneet lukuisat suomalaisten rakentamat kirkot, jotka

edelleenkin täyttävät alkuperäistä tehtävänsä. Eri-tyisesti lestadiolainen suuntaus näyttää elävän edelleen vahvana Ylä-Michiganin suomalaisten keskuudessa. Amerikansuomalaisten rakennusperintöä on vaalittu mm. Hanka-museossa Askel-nimisessä suomalaiskeskuksessa Ylä-Michiganissa, Eskon kotiseutumuseossa Duluthin lähellä sekä Chisholmissa ja Embarrassissa Pohjois-Minnesotan rauta-alueella. Mutta monen suomalaisfarmin rappeutuvat rakennukset katoavat ympäröivän metsän kätköihin.

Amerikansuomalaisten historiaa on kerätty runsaasti Finnish Heritage Centeriin Hancockissa ja Immigration History Research Centeriin Minnesotan yliopistoon. Kummastakin arkistosta löysin mielenkiintoisen elämäkerran, jotka ansaitsisivat julkaisemisen. Jo kunnioitettavan sadan vuoden iän saavuttanut Suomi Opisto eli Suomi College Hancockissa on muuttunut nelivuotiseksi oppiarvoja antavaksi korkeakouluksi, joka tekee hyvää työtä johtajiansa Robert Ubbelohden ja Arthur Puotisen johdolla.

Yhdysvaltain suomalaisten FinnFest-juhliilla Seattleessa oli teemana ”Roots and Wings”. Näillä juhlilla virallinen kieli on englanti. Pidän esitelmän siirtolaisen identiteetistä ja täysinäinen sali kertoi aiheen kiinnostavan amerikansuomalaisia. Instituutin siirtolaisrekisteri palveli juhlien ajan myös sukujuuristaan kiinnostuneita suomalaisten jälkeläisiä.

Mielenkiintoinen oli myös vierailu tunnetuimmassa suomalaisessa utopiasiihtokunnassa, Matti Kurikan perustamassa Sointulassa, Vancouverissa. Siirtokunnan perustamisesta on pian sata vuotta, mutta nykyisinkin paikkakunnan kahdeksastasadasta asukkaasta kolmasosa on suomalaisperäisiä.

Kanadansuomalaisten Suurjuhlien yhteydessä Vancouverissa paljastettiin suomalaisten sotaveteraanien muistomerkki. Kanadansuomalaisten valtaosa on muuttanut Suomesta vasta toisen maailman-

sodan jälkeen, ja suomenkieli on edelleen hallitseva. Juhlien ohjelmassa on suuri osuus tanssilla ja muulla hauskanpidolla – uusimpana eukonkantokilpailu.

Heinäkuussa 2000 pidetään Yhdysvaltain ja Kanadan suomalaisten yhteiset juhlat Torontossa. Finn Grand Fest 2000 valmistelut ovat hyvässä vauhdissa. Juhlille odotetaan tuhansia vierailijoita Pohjois-Amerikasta, Suomesta ja kaikkialta maailmasta. Sil-

loin voitaneen tehdä myös yhteenvetoa 1800-luvun lopun ja 1900-luvun suomalaisesta siirtolaisuudesta Pohjois-Amerikkaan. Tähän liittyy myös Siirtolaisuusinstituutissa suunnitteilla oleva tutkimus tämän päivän amerikansuomalaisista.

*Olavi Koivukangas*

## American Finns Today

The Finnish member of parliament Antti J. Rantamaa visited American Finns about fifty years ago and wondered in his diary: "For how many more decades will they still be having speeches, presentations and lectures in the Finnish language in America?" He himself predicted that the Finnish language and the Finnish language press would expire there within two decades. This has not happened. The Finnish language and cultural tradition has shown itself to be fit for survival even in a foreign land.

In July I had the opportunity of going to see Finns in Michigan and Minnesota after a long absence. The tour began at *Suomi Opisto* in Hancock, Michigan and continued to Duluth, Hibbing and Minneapolis and from there to the *FinnFest* in Seattle and to the Canadian Finns' *Suurjuhlat* in Vancouver. During the festivals we went to Malcolm Island in Sointula.

One center of Finnish immigration is Kuperisaari in the mining district of upper Michigan, where the first Finns moved already in the 1860s among other places from northern Norway. A few of the younger children of these often extensive pioneer families were still to be found. These alert old people are second generation American Finns and speak the antiquated Finnish learned in their childhood. But in the third and even fourth generations are found Finnish-

speaking people who have often learned the language from their grandparents.

Another item of interest to me on the trip was Finnish building tradition. The displacement of population from the countryside to the cities has especially touched the Finnish areas of Michigan and Minnesota. Abandoned houses with their outbuildings as well as Finnish farms sold to city-dwellers as summer homes were to be seen everywhere. Even old meeting places, "haals", had been sold as storage buildings or stood empty. The best preserved are the numberless Finnish-built churches, which still fulfil their original function. Especially the Laestadian sect seems to be flourishing among the Finns of upper Michigan. The building tradition of the American Finns is being preserved for example in the *Hanka Museum* in the Finnish center of Askel in upper Michigan, in the *Esko Home Museum* near Duluth, and in Chisholm and Embarrass in the northern Minnesota iron district. But many of the disintegrating Finnish farms are disappearing in the surrounding forests.

Much Finnish-American history has been gathered at the *Finnish Heritage Center* in Hancock, and the *Immigration History Research Center* at Minnesota University. In both archives I found an interesting biography which merits publication. And having



Hans Myrskog Torontosta eukonkanto kilpailussa Kanadan Suomalaisten Suurjuhilla Vancouverissa. – Kuva: Olavi Koivukangas.

Hans Myrskog participated in the "wife carrying" competition in Canadian Finns' *Suurjuhlat* in Vancouver. – Photo: Olavi Koivukangas.



reached the renowned age of a century, *Suomi Opisto* or *Suomi College* in Hancock has grown into a four-year college doing good work under the direction of Robert Ubbelohde and Arthur Puotinen.

The theme of the American Finns' *FinnFest* festival in Seattle was "Roots and Wings". At these festivals the official language is English. I held a presentation about immigrant identity and the full hall indicated how much the subject interested American Finns. During the festival the immigrations register of the Institute served the interested Finnish descendants looking for their roots. Also of interest was a visit to one of the better known Finnish utopian colonies, Sointula, founded by Matti Kurikka in Vancouver. It is now nearly a century since the founding of the colony, but even today a third of the population of the community is of Finnish descent.

The Canadian Finns' *Suurjuhlat* in Vancouver included the unveiling of a monument to Finnish war

veterans. Most Canadian Finns immigrated to Canada only after the second world war, and the Finnish language is still predominant. A great part of the celebrations are dances and other forms of entertainment, among the newest being the "wife carrying" competition.

In July 2000 there will be a joint U.S. and Canadian Finnish festival in Toronto. The preparations for the *Finn Grand Fest 2000* are in full swing. Visitors are expected in the thousands from North America, Finland, and all over the world. It will then be possible no doubt also to make a summary of Finnish immigration to North America at the end of the 1800s and during the 1900s. This is one of the planned research projects of the Institute of Migration for contemporary American Finns.

*Olavi Koivukangas*

# Uusi Suomi – New Finland Suomalaisasutusta Kanadan preerialla vuodesta 1888



Outi-Kristiina Kaskinen

Uusi Suomi eli New Finland on suomalaissiirtolaisten vuonna 1888 perustama alue Kanadassa Saskatchewanin kaakkoisosassa lähellä Manitoban rajaa. Alueelle muutti Suomesta 249 aikuista ja 100 alle 18-vuotiasta lasta vuosien 1888 ja 1933 välisenä aikana. Noin 16 km kertaan 16 km kokoisesta Uuden Suomen alueesta ei muodostunut hallinnollista yksikköä, eikä se esiinny millään nykyaikaisella kartalla. Näin ollen Uudella Suomella ei myöskään ole tarkkoja rajoja.

Alueen historiikissa kerrotaan, että uusisuomalaiset kuitenkin tietävät, missä menevät rajat Uuden Suomen ja ”muun maailman välillä” (Life in the New... 1982:1). Matkaajalle Uudesta Suomesta kertoo Trans Canada Highwayltä lähtevän tien viitta: *New Finland Road*. Kyseinen suora soratie ohittaa noin 15 kilometrin päässä päätiestä Uuden Suomen kirkon jatkuen edelleen

pohjoiseen Uuden Suomen hautausmaiden ohi. Uutta Suomea lähinnä sijaitsevat kaupungit ovat noin 25 kilometriä lounaaseen sijaitseva Whitewood ja saman matkan päässä idässä sijaitseva Rocanville.

Vuonna 1995 alueella asui 60 aikuista ja 17 alle 16-vuotiasta lasta. Lisäksi läheisiin kaupunkeihin on muuttanut Uudesta Suomesta etenkin iäkäästä väkeä. Nämä 50 aikuista kaupunkilaista mieltävät itsensä yhä uusisuomalaisiksi ja käyvät alueen kirkossa jumalanpalveluksissa sekä osallistuvat muuhun yhteistoimintaan.

Artikkeli perustuu Uudessa Suomessa kesällä 1995 pro gradu varten suoritettuun tutkimukseen. Syvähaastattelut ja lomakekyselyt olivat tärkeää materiaalia työssä. Lisäksi käytettiin mm. valokuvia pohdittaessa esimerkiksi sitä, miten suomalainen perinne näkyy rakennuksissa, ja eri ikäisiä maanomistuskarttoja eli *plot bookeja* selvitettyä suomalaisasutuksen laajuutta. Tärkeä lähde oli myös uusisuomalaisten itsensä kokoama historiikki ”Life in the New Finland Woods” (1982), joka sisältää kaikkien alueella asuneiden pienimuotoiset elämäkerrat. Elämäkerta-aineisto mah-

dollisti esimerkiksi lähtöaluekartoitukset. Myös Pertti Virtarannan Uudesta Suomesta kirjoittamat artikkelit (1982; 1996) auttoivat osaltaan tutkimusta ja kenttätutkimuksen etukäteissuunnittelua. Tässä artikkelissa keskitytään tarkastelemaan Uuden Suomen muodostumista ja kehitystä alueen 110-vuotisen historian aikana. Lisäksi kerrotaan lyhyesti suomalaisen kulttuuriperinteen säilymisestä alueella.

## Suomalaissiirtolaisuus Uuteen Suomeen

Uuden Suomen syntymisen taustalla vaikutti Kanadan hallituksen päätös preeria-alueen asuttamisesta ja homestead-ohjelman käynnistämisestä. Edullinen maa houkutteli paikalle ensimmäiset suomalaiset, joiden keskuudessa syntyi idea alueesta, jolla asuisi pääosin suomalaista väestöä. Onnistuessaan tällainen suomalaisuuden saareke helpottaisi suomalaisten sopeutumista uuteen ympäristöön ja toisi elämään tiettyä turvallisuuden tunnetta tutun kielen, tapojen ja ihmisten muodossa.

Uuteen Suomeen muutto oli suurimmillaan viime vuosisadan

---

*FM, Outi-Kristiina Kaskinen, Helsingin yliopiston maantieteen laitos. Artikkelit perustuu kirjoittajan (nimellä Outi-Kristiina Hännikäinen) tekemään pro gradu -tutkielmaan. Kaskinen valmisteleekin saman aiheen pohjalta lisenssiaatin tutkimustaan.*

lopussa, ennen Kanadaan suuntautunutta suurta muuttoaaltoa. Uuden Suomen ensimmäinen asukas, kerimäkeläinen David (Taa-vetti) Kautonen, rekisteröi maapalstansa vuonna 1888. Häntä seurasivat vuonna 1890 J. K. Lauttamus Kaubavalta vaimonsa Sanna Liisan ja neljän lapsensa kanssa. Kirjeet kotimaahan ja Kanadan sekä Yhdysvaltojen suomalaisille levittivät tietoa alueen mahdollisuuksista ja Uusi Suomi alkoi laajentua. Kaikkiaan alueelle muutti vuosien 1888 ja 1933 välisenä aikana Suomesta 249 aikuista ja 100 alle 18-vuotiasta lasta. Vuoden 1915 jälkeen muuttajia oli vain muutama vuodessa, kun esimerkiksi huippuvuonna 1895 uusia aikuisia asukkaita muutti 25. Parhaimmillaan alueella asui noin 650 suomalaista ja heidän jälkeläistään.

Lasten suuri määrä kertoo, että alue houkutteli etenkin perheitä. Lähes ilmainen maa mahdollisti itsenäisen toimeentulon ja perheiden yhdessä pysymisen. Erikokoisia perheitä muutti alueelle 83, kun yksittäisiä muuttajia oli 76, joista 22 naisia (Life in the New... 1982). Valtaosa muuttajista oli lähtöisin Etelä-Pohjanmaalta, mutta vain alle neljännes muutti Uuteen Suomeen suoraan Suomesta. Tavallisia välietappeja olivat muut Pohjois-Amerikan suomalaisalueet etenkin Michiganissa ja Ontariossa.

Liikkuessaan muualla, esimerkiksi metsätöissä, uusisuomalaiset levittivät sanaa preerian suomalaisyhteisöstä. Näin tieto levisi myös henkilökohtaisten kontaktien kautta. Vuonna 1904 Uudessa Suomessa syntynyt Susanna Sippola kertoo (1995) vanhempinsa John ja Liisa Katajamäen

muuttopäätöksestä vuonna 1903: *"Famili lisääntyi ja isä väsyi siellä mainissa, Ishpeming rautamainissa... ja se isä ei tykänny siellä olla ku oli niin pieni palkka ja... ja se niin sitte teki lupauksen, että hän lähtöö niin kauas, ettei maininki enää kuulu. Ja siellä oli siten joku semmonen siellä Ishpemingissä... tuli sinne joku, joku mies ja se rupes esittämään, että tulloo Kanataan, että sieltä saa niin paljon maata niin ku 165 eekkeriä ja se sitte niin... se sitte niin lähti kattomaan. Sehän oli-kin se... (agentti) mikä se ensimmäinen asukas olikaan? (Kautonen) Se oli siellä sellaisena agenttina tulluki. Ja se (isä) tuli kai tänne kattomaan ja se löytyi sitten yhden paikan ku sieltä isäntä muutti... ne muutti Mississipiin Amerikan puolelle takas. Ja se osti siltä sitte niin sen maan ja siin oli tupa ja siin oli joku elukka, mutta hevoset se vissiin osti... kaksi hevosta."*

Kaikki eivät tietenkään jääneet Uuteen Suomeen, vaan lähtivät etsimään mahdollisesti parempia oloja muualta. Yli 18-vuotiaana Suomesta muuttaneista 67 muutti pois Uudesta Suomesta (luvussa eivät ole mukana lähikaupunkeihin muuttaneet). Takaisin Suomeen näistä palasi 16. Suosittuja muuttokohteita uusisuomalaisten ja heidän jälkeläistensä keskuudessa ovat olleet muut suomalaisalueet, kuten Thunder Bay, Sudbury, Vancouver ja Sointula. (Life in the New... 1982: 103–303).

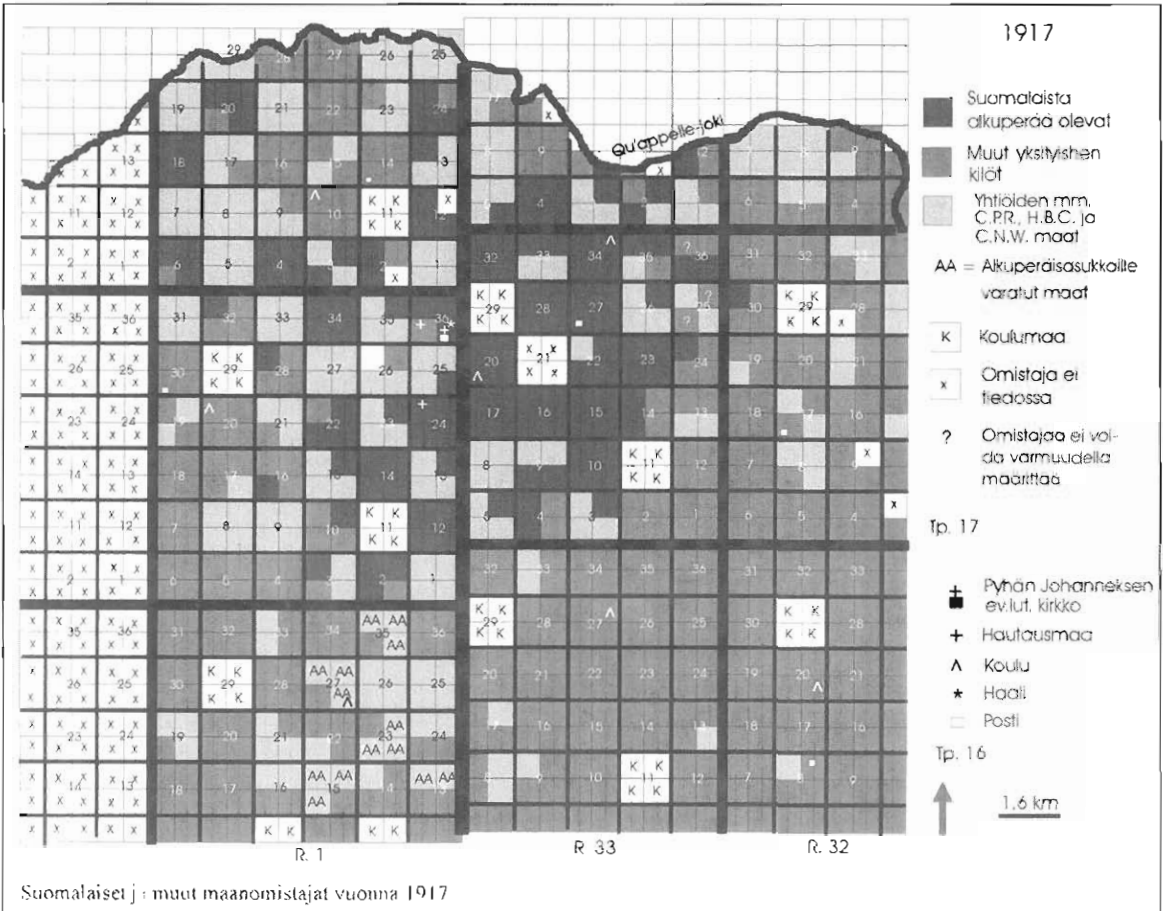
Uuden Suomen uudisasutus perustui vuonna 1872 aloitettuun *township and range* -järjestelmään, jonka mukaan maat jaettiin asutusta varten ensin kooltaan 6 kertaa 6 mailia oleviin ruutuihin eli town-



Uudesta Suomesta kertova tienviitta Trans Canada Highwayn varrella. – Outi-Kristiina Kaskinen.

shipeihin. Nämä alueet jaettiin edelleen 36:een yhtä suureen noin 260 hehtaarin kokoiseen ruutuun. Koska asutuksen alkuaikoina tätä pidettiin liian suurena tilakokona, jaettiin nämä neliöt vielä neljään yhtä suureen osaan eli *vartiin* (vrt. maanomistuskartat). Näin tilakooksi muodostui noin 64 hehtaaria (Friesen 1987: 182–183).

Suomalaiset uudisasukkaat hankkivat aluksi omistukseensa "vartin". Alueen kasvillisuus on luontaisesti tiheää, mikä hankaloitti uudisraivausta, mutta puusta saatiin rakennusainetta ja poltto-putta sekä omiin tarpeisiin että myyntiin. Vuosien kuluessa ja koneellistumisen lisääntyessä tilakoot alkoivat kasvaa. Vuonna 1995 keskimääräinen tilakoko Uudessa Suomessa oli noin 215 hehtaaria Saskatchewanin keskimääräisen tilakoon ollessa 442 hehtaaria. Koko suomalaisasutuksen ajan maataloustuotanto on säilynyt alueen tärkeimpänä elinkeinona noudatellen preerijamaakunnille tyyppillistä linjaa. Vehnä on perinteisesti ollut tärkein viljakasvi, mutta viime vuosikymmeninä öljykasvien merkitys on lisääntynyt. Muita tärkeitä maataloustuotteita ovat kaura, ohra, pellava ja heinä. Lisäksi suomalaisalueella on muutamia suuria karjatiloja.



Uuden Suomen asutuksen laajuus vuonna 1917. Kartta perustuu vuoden 1917 maanomistuskarttaan eli *plot bookiin*, jonka tietoja on täsmennetty Uuden Suomen historiikin avulla.

## Uuden Suomen kehityksen kokonaiskuva

Alueiden roolien muuttuminen ja uusiutuminen ovat osa historiallista prosessia, jonka alaisina kaikki aluejärjestelmät ovat. Anssi Paasin (Paasi 1986, sit. Rannikko 1996; Paasi 1991 a: 234) kehittämässä alueiden institutionalisointiteoriassa on kysymys prosessista, jonka tuloksena alueista muodostuu aluejärjestelmän osia. Teoriassaan Paasi erottaa neljä vaihetta, jotka voivat olla samanaikaisia tai niiden järjestys voi vaihdella: 1) Ter-

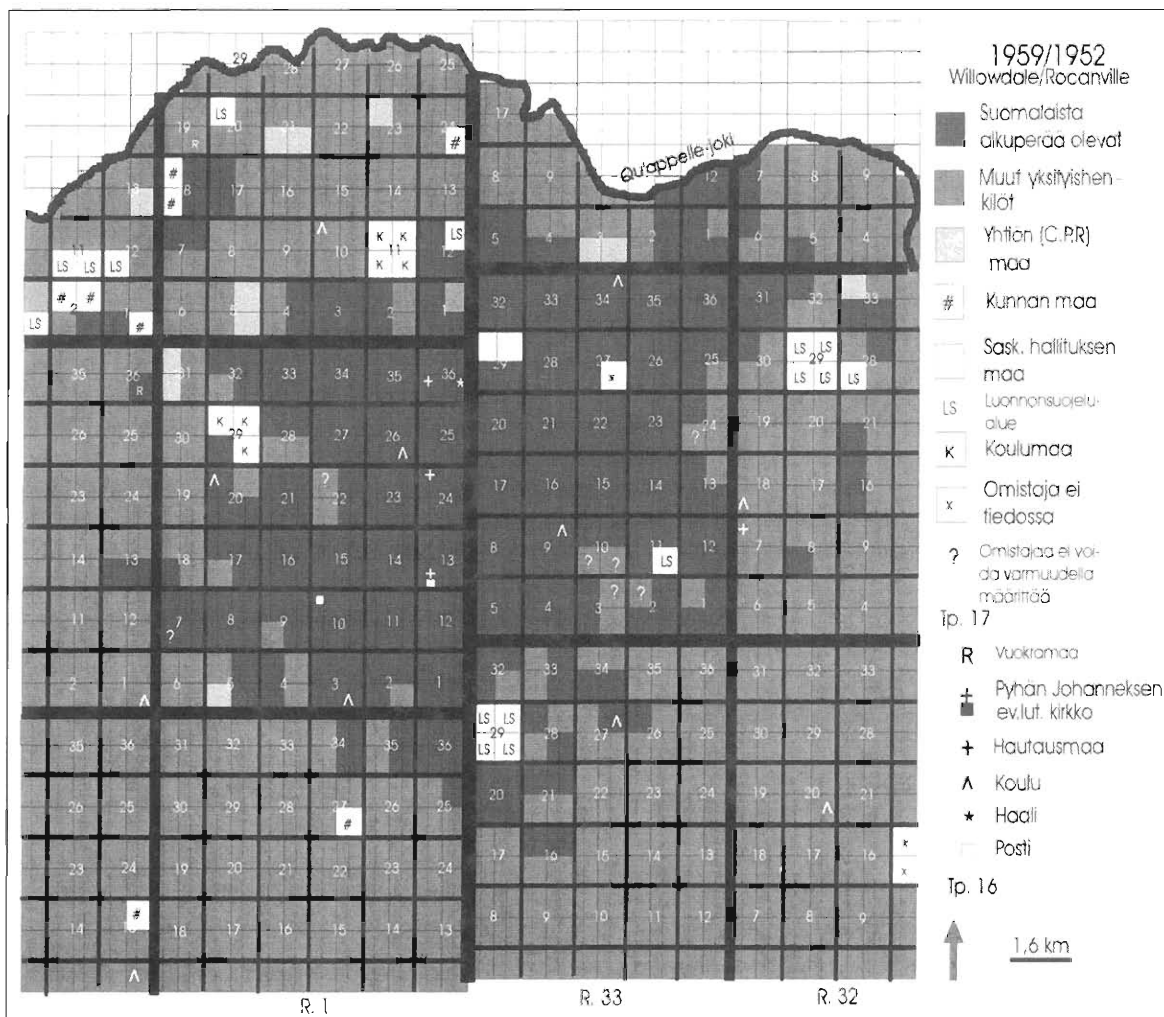
ritoriaalinen rajautuminen, jolloin alue (esimerkiksi kylä) rajautuu omaksi, muista alueista erottuvaksi yksiköksi. 2) Symbolinen hahmottuminen, jossa kehittyvät alueita luonnehtivat merkit ja symbolit. 3) Instituutioiden muodostuminen, jolloin syntyvät alueeseen kytkeytyvät yhteiskunnalliset instituutiot ja organisaatiot. 4) Alueen roolin vakiintuminen, jolloin alueelle on muodostunut selkeä identiteetti muiden alueiden joukossa.

Yhteiskunnallisesta kehityksestä voi olla seurauksena, että alue katoaa. Tällöin puhutaan

*deinstitutionalisoitumisesta*, joka tarkoittaa vanhojen rakenteiden korvautumista uusilla, uuteen aluejärjestelmään liittyvillä käytännöillä. Korvauminen ei välttämättä ole täydellistä, vaan osa alueen vanhoista symboleista ja instituutioista voi jäädä elämään myös uudessa tilanteessa eräänlaisina muistomerkkeinä alueen aiemmasta identiteetistä. (Riikonen 1995: 29, 90–91).

Uuden Suomen *territoriaalinen eli alueellinen hahmottuminen* oli pitkälinen prosessi, joka alkoi ensimmäisten siirtolaisten





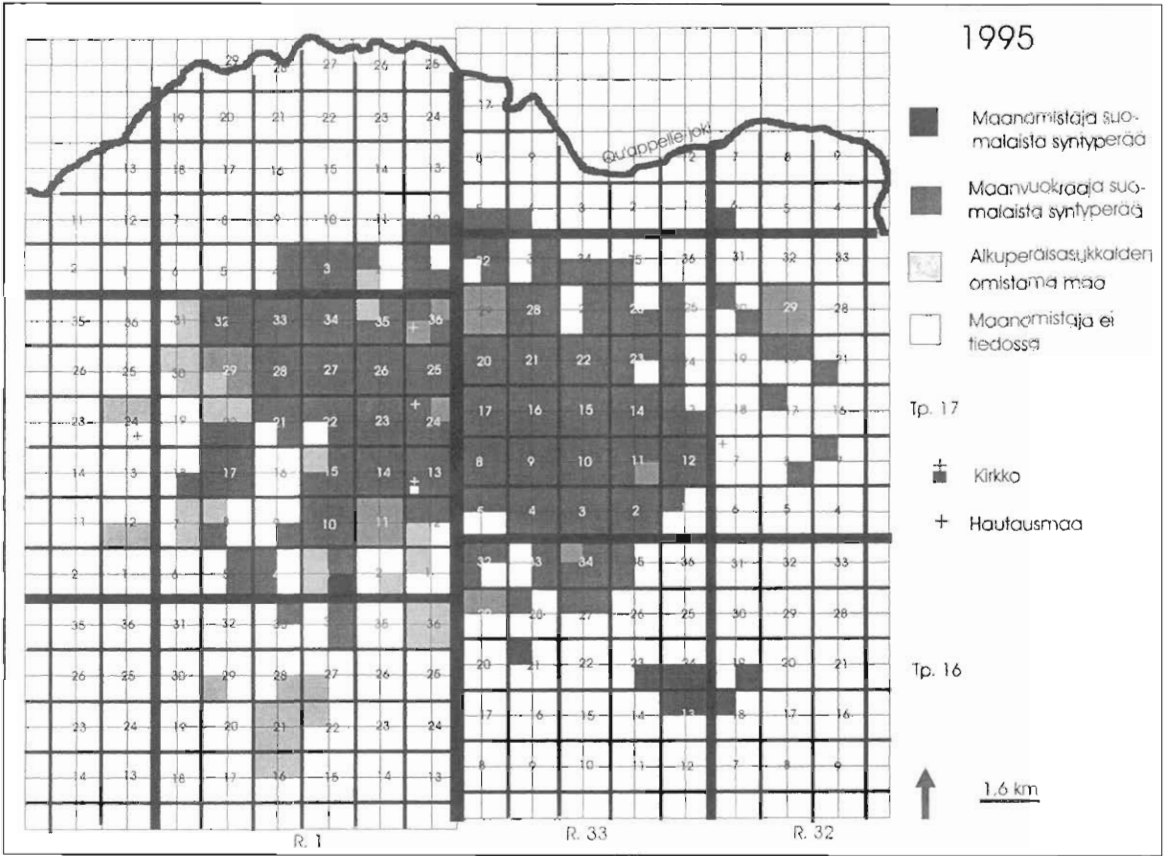
Maanomistusolosuhteet Uudessa Suomessa 1950-luvulla, jolloin suomalaisasutuksen rajat vakiintuivat. Uuden Suomen läntinen osa kuuluu hallinnollisesti Willowdalen kuntaan ja itäinen osa Rocanvillen kuntaan. Willowdalen maanomistustiedot ovat vuodelta 1959 ja Rocanvillen vuodelta 1952. Tietoja on tarkennettu historiikin avulla. Uuteen Suomeen kuuluvat pääosin ns. toisen meridiaanin itä- ja länsipuolella sijaitsevat 17. townshipit sekä 18. townshipeistä eteläisimmät osat ja ensimmäisen meridiaanin länsipuolella sijaitsevasta 16. townshipistä koillis- ja itäpuolisesta vastaavasti luoteiskulmaus.

saavuttua alueelle vuonna 1888. Alueen rajojen voidaan sanoa vakiintuneen 1950-luvulla, mutta niistä ei koskaan tullut luonteeltaan fyysisiä tai virallisia, vaan ne esiintyivät vain asukkaiden mielisissä. Uuden Suomen rajojen muodostuminen oli yhteydessä alueelle suuntautuneeseen muutto-

liikkeeseen, toisen siirtolaissukupolven mahdolliseen jäämiseen alueelle ja taloudellisiin mahdollisuuksiin hankkia lisää maata omistukseen. Näin alueen rajat muodostuivat etnisen alkuperän, suomalaisuuden, mukaan. Kuitenkaan yksinomaan suomalaisuus ei ole toiminut liittäjänä Uu-

teen Suomeen. Jos suomalaisessa omistuksessa sijaitseva alue sijaitsee kaukana yhtenäisestä suomalaisalueesta, se ei kuulu Uuteen Suomeen.

Uuden Suomen asutuksessa voidaan erottaa kolme vaihetta: 1) *Kokoontuminen* eli suomalais-ten asettuminen alueelle vuosina



Uuden Suomen suomalaiset maanomistajat ja alkuperäisasukkaiden vuonna 1995 omistamat maat. Kartta perustuu haastatteluissa kerättyihin tietoihin suomalaisten omistamista maista, koska koko tutkimusalueen kattavia maanomistuskarttoja ei ollut ilmestynyt 1990-luvun alkupuoliskolla. Suurimmat muutokset suomalaisasutuksessa ovat tapahtuneet koillisessa, lounaassa sekä etelässä.

1888–1933. 2) *Vakiintuminen* 1930–1950-luvuilla, jolloin perusasutus oli muodostunut, eikä uusia siirtolaisia enää muuttanut alueelle. 3) *Hajaantuminen*, jolloin väestömäärä alkoi nopeasti laskea. Tämä vaihe alkoi 1960-luvun alussa.

Uuden Suomen territoriaalinen kehitys voidaan nähdä väestömäärän tavoin kolmivaiheisena prosessina: 1) *Alueen kasvu* 1888– n. 1950. Tänä aikana suomalaiset hankkivat omistukseensa uusia maa-aloja ja kasvattivat Uuden Suomen pinta-alaa. 2) *Alu-*

*eellinen vakiintuminen* n. 1950– n. 1985. Suomalaisista alkuperää olevien asuttama alue säilyi vakiintuneena, vaikka väestömäärä alkoi jo vähentyä. Väestömäärän vähentymisen seurauksena monet Uuden Suomen tiloista ja taloista autoitoivat. Koneellistumisesta oli kuitenkin seurauksena tilakokojen kasvu, minkä ansiosta alueella viljelyä jatkaneet hankkivat viljelyn lopettaneiden maat haltuunsa. 3) *Alueen supistuminen* noin vuodesta 1985 alkaen. 1980-luvulla suomalaisomistuksia siirtyi muille maanomistajille eten-

kin Uuden Suomen koillisosista. 1990-luvulla suomalaisasutuksen keskelle on tullut joitakin maanomistajia muista etnisistä ryhmistä. Heidän vaimonsa ovat kuitenkin alkuperältään suomalaisia. Lisäksi alkuperäisasukkaat ovat ostaneet maita suomalaisilta. Tulevaisuudessa suomalaista alkuperää olevien omistukset todennäköisesti tulevat vähenemään ja tietoisuus vanhoista etnisistä aluerajoista unohtuu. Alueen etniset rajat säilyvät sitä pidempään, mitä kauemmin maataloilte löytyy jatkajia omasta perheestä,



Uusisuomalaiset Robert Salo, Fred Polvi, Einari Siiro, Clifford Peräsalo, Marca Polvi ja Ray Knuttila juhannuksen vietossa. – *Outi-Kristiina Kasanen.*

tai ainakin suomalaisten keskuudesta. Uudessa Suomessa oli vuonna 1995 vielä kahdeksan ”varttia”, jotka olivat edelleen saman suvun omistuksessa kuin vuonna 1900.

Uudessa Suomessa ei koskaan tapahtunut hallinnollisten *instituutioiden* muodostumista ja sitä kautta hallinnollisen aseman vakiintumista. Muita instituutioita alueelle sitä vastoin muodostui erittäin nopeasti. Jo vuonna 1896 perustettiin Uuden Suomen koulu. Seurakunta oli perustettu muutamaa vuotta aiemmin. Alueen kannalta tärkeitä olivat myös herränseurakunnat, erilaiset yhdistykset, postit ja kaupat. Instituutioiden toiminta jatkui melko laajana 1960-luvulle, jonka jälkeen institutionaaliset rakenteet alkoivat korvautua uusilla.

Uuden Suomen *symbolinen* hahmottuminen alkoi välittömästi ensimmäisten suomalaisten muutettua alueelle. Aluetta ryh-

dyttiin kutsumaan Uudeksi Suomeksi eli New Finlandiksi. Nimi auttoi houkuttelemaan alueelle uusia suomalaissiirtolaisia. Se ei koskaan kuitenkaan vakiintunut virallisilla kartoilla esiintyväksi, vaikka sen merkitys on edelleen suuri. Nimen ohella Pyhän Johanneksen kirkkorakennus vakiintui yhteisen symboliksi. Se kuvaa luterilaisen uskonnon tärkeää asemaa suomalaisten keskuudessa. Myös yhteisön kahta hautausmaata voidaan pitää symbolisesti tärkeinä. Paitsi että niiden nimissä esiintyy alueen nimi, ne on pyritty pitämään ainoastaan suomalaista alkuperää olevien asukkaiden viimeisinä leposijoina.

Alueen roolin vakiintuminen kuvastaa kullekin ajalle ominaista alueen roolia. Se puolestaan voidaan ymmärtää alueen identiteettinä (Paasi 1991 b: 243–347, sit. Riikonen 1995: 91). Uuden Suomen rooli vakiintui jo ennen sen rajojen vakiintumista. Siitä

tuli tietoisien toiminnan tuloksena suomalainen alue, jossa suomen kielen asema oli erittäin vahva. Suomen kieli ja Suomesta tuotu kulttuuriperinne olivat asiat, joilla Uusi Suomi erottui muista alueilta. Alueen selkeä identiteetti vahvisti myös asukkaiden henkilökohtaista identiteettiä suomalaisina.

Vanhon etnisten rajojen pysyvyydestä nykyään kertoo myös se, että Uudesta Suomesta kaakoon sijaitsevaa Barish Laken aluetta pidetään edelleen juutalaisalueena, vaikka alueella ei enää asu juutalaisia. Edes suomalaista alkuperää olevan Roy Sippolan maaomistukset kyseisellä alueella eivät ole muuttaneet suomalaisten mielikuvaa juutalaisalueesta.

Niin väestön väheneminen ja siihen liittyvä palveluiden lopettaminen kuin suomen kielen vähittäinen katoaminen aiheutuivat yhteiskunnallisista muutoksista. Maatalouden koneellistuminen ja väestön liikkuvuuden lisääntyminen johtivat maaseutuväestön vähenemiseen. Maalta muutto kiihtyi 1960-luvulla Uudesta Suomesta samoin kuin monilta muiltakin alueilta. Käyttäjäkunnan supistuessa maaseudun palvelutkin alkoivat vähentyä. Uuden Suomen *deinstitutionalisoitumisprosessi* kosketti ensimmäisenä juuri alueella toimineita instituutioita. Uudet instituutiot sijaitsevat kuntakeskuksissa, Whitewoodissa ja Rocanvillessä. Palveluiden siirtyessä näihin kaupunkeihin Uusi Suomi jakaantui toiminnallisesti kahteen alueeseen kuntarajojen mukaan. Hallinnollisesta kahtiajakautumisesta huolimatta Uusi Suomi on pystynyt toistaiseksi

säilyttämään territoriaalisen muotonsa eli vakiinnuttamaan 1950-luvun etnisyyteen perustuvat rajansa asukkaiden mielisissä, joten nykyään rajat ovat enemmän sidoksissa perinteiseen suomalais-alueeseen kuin etniseen yhteisöön.

Vanhoista instituutioista nykyaikaan on selvinnyt Pyhän Johanneksen seurakunta, joka edelleen yhdistää paikalliset asukkaat. Seurakunnan toiminta myös kokoaa yhteen Uudesta Suomesta lähikaupunkeihin muuttaneet. Näyttää siltä, että seurakunnan toiminta vahvistui väkimäärän vähetessä. Siitä tuli yhteisöä koossapitävä voima. Yhteisön merkityksen tärkeys näkyy lisäksi siinä, että kaupungeissakin etsiydytään asumaan lähelle muita suomalaisia. Esimerkiksi Rocanvillessä saman kadun varrella asuvat vieretysten Alli ja Art Knuttilla, Harold Polvi sekä Robert Salo.

## Suomalaisperinteet kokoavat yhä

Uuden Suomen identiteetin perustana on ollut suomalaisuus, joka on ilmennyt tavoissa, uskonnossa ja suomen kielenä. Uudessa Suomessa on vierailut ainakin kolme kielen tutkijaryhmää. He kaikki tulivat tulokseen, että suomen kieli on alueella säilynyt suhteellisen puhtaana. (Life in the New... 1982: 1). Esimerkiksi Susanna Sippola (1995) kertoo: *"En minä oikein enklantia osaakkaan. Enklannin kielinen koulu... Eihän me koulus ollu ku kesäaikana ku... ku piti kävellen kulkia kouluhun ja eihän sinne talvella menty. Se oli vaan kesällä, alkas niin... oli*

*vissiin huhtikuus ja se sitte syksylä loppu koko varahin."* Kielen vaikutus identiteetin ylläpitäjänä on kuitenkin heikentynyt jatkuvasti. Suomen kielen käyttö alkoi vähentyä 1940- ja 1950-lukujen taitteessa, jolloin sen käyttö esimerkiksi jumalanpalveluksissa ja pyhäkoulussa loppui. Kolmas sukupolvi oppi vielä suomen kielen, mutta lisääntyneet avioliitot "kielisten" kanssa vähensivät oman kielen käyttöä.

Toisen sukupolven osalta yli puolet avioliitoista solmittiin yhteisön sisällä, mutta kolmannen sukupolven osalta tällaiset avioliitot muodostivat enää pienen ryhmän. Kuitenkin kolmas sukupolvin solmi yli 20 avioliittoa suomalaisyhteisön sisällä. Neljännelle sukupolvelle suomen kielen taito ei enää siirtynyt ja etnisyyden merkitys avioliiton osalta katosi. Alueella nyt asuvat 50–60-vuotiaat ovat viimeisiä, jotka pitävät yllä suomen kieltä. Todennäköistä on, että 20 vuodessa suomen kieli katoaa alueelta kokonaan, koska sen käyttömahdollisuudet vähenevät sitä puhuvien määrän jatkuvasti pienentyessä.

Vuonna 1995 Uudessa Suomessa oli 60 asukasta, joista suomea puhui 35. Lisäksi lähialueen kaupungeissa asui 33 suomenkielistä entistä uusisuomalaista (Denet. Haastattelu 1995). Suomen kielen arvostuksesta alueella kertoo vielä nykyäänkin suomenkielinen raamattupiiri, jumalanpalveluksissa veisattavat suomenkieliset virret, usein laulettu suomalaiset rallit, ahkerasti luetut suomenkieliset lehdet ja kirjat sekä 1990-luvun alussa järjestetyt ns. suomitunnit, jolloin kerran

viikossa kokoonnuttiin yhdessä opiskelemaan suomea (Maki. Haastattelu 1995). Ainakin kahdeksan alueen perheistä käyttää edelleen suomea kotikielensä.

Suomalaiset perinteet katosivat ensin rakennustavoista, koska tarkoituksenmukaisuus ja ajankäyttö ratkaisivat rakennustavan valinnan. Perinteisistä suomalaisista rakennuksista säilyi sauna. Suomalaisvaikutteet ovat säilyneet myös mm. musiikissa, eräissä ruoissa, juhannuksen ja joulun vietossa sekä talkoissa. On luonnollista, etteivät kulttuurin osat ole säilyneet muuttumattomina sataa vuotta. Nykyisten asukkaiden on vaikea välillä erottaa, onko jokin asia alunperin suomalainen vai jostakin muualta peräisin.

Alueen sijainti kaukana kaupungeista eristi suomalaiset omaksi yhteisökseen. Noin 25 kilometrin matka härän tai hevosen vetämillä vaunuilla oli pitkä ja hankala. Alue ei ainoastaan ollut eristyksissä lähimmistä kaupungeista, vaan osan vuodesta kulminen Uudessa Suomessa oli hankalaa. Maantieteellisen sijainnin lisäksi suomen kieli toimi eristävänä tekijänä ja auttoi suomalaisen kulttuuriperinteen säilymistä. Yhteisön sisällä solmitut avioliitot edesauttoivat suomalaisuuden säilymistä. Uusisuomalaiset itse pitävät eräänä kulttuurin säilymistä edistävänä tekijänä suomalaisten nykyaikaan jatkunutta solidaarisuutta omiaan kohtaan. He ovat luottaneet toisiinsa enemmän kuin ulkopuolisiin, vaikka yhteisöä ovatkin koetelleet sisäiset ristiriidat mm. eri herränaisseurakuntien välillä.

## Sisukkaasti suomalaisuutta

Uusi Suomi ei ole enää toiminnallinen paikallisyhteisö, mutta se on asukkaiden mielissä säilynyt identiteetiltään kokonaisuutena, jolla on rajat ja nimi. Etnisyyteen pohjautuvat rajat vakiintuivat 1950-luvun alussa. Asukkaiden mielissä rajat eivät ole muuttuneet, vaikka alueen reunoilla suomalaisomistukset ovat vähentyneet. Suomalaisasutuksen vähentyessä etnisyyteen perustuvat rajat todennäköisesti unohtuvat. Silti alueen rajojen merkityksen kadottua symbolinen yhteisyys tulee säilymään, koska asukkaat kokevat monet alueen roolin kannalta tärkeät symbolit hyvin tärkeinä. Tällaisia ovat kirkko, hautausmaat, alueen nimi, Suomen lippu ja Uuden Suomen puku, joka suunniteltiin alueen 100-vuotisjuhliin käyttämällä mallina muinaissuomalaisia naistenpukuja. Puvun värit kuvaavat Suomea ja Kanadaa. New Finland -nimen säilyminen on turvattu mm. nimeämällä kirkolle johtava tie New Fin-

land -tieksi. Uuden Suomen historiallinen- ja perinneyhdistys tähtää toiminnallaan Uuden Suomen perinteiden dokumentointiin esimerkiksi historiikeissa.

Uuden Suomen 100-vuotisjuhliin vuonna 1988 Darlene Salo-Harrisonin kirjoittama laulu kertoo vuosikymmenien aikana aluetta kohdanneista muutoksista ja etnisen alkuperän sekä uskonnon tärkeistä nykyisillekin asukkaille:

*A hundred years have gone  
One hundred years so full  
Of history and song  
Our heritage so proud  
Our heritage so strong  
It's life in the New Finlands woods.  
Before the turn of the Century  
It was to the North West Territory  
The settlers came from Finland  
a far  
More than just a few.  
In search of the homestead  
"Free land" the cry  
In search of peace and happiness  
To a place so wooded  
A place like home*

*The sticks, the stones, and the sky.  
Sisu and stamina  
Courage and strenght  
Cleared the homesteads and  
Planted the fields  
Raised their families  
Watched with pride  
As New Finland grew.  
Through the roaring of the 20's  
Dirty 30's too  
The war of the world  
Took boys to battle new  
40's brought prosperity  
And Peace throughout the world  
And still New Finland grew.  
In search of community  
Here is the place  
Where we found peace and  
happiness  
A place so wooded  
A place called home  
The sticks, the stones, and the sky.  
The 50's and 60's  
Brought changes too.  
On into the 70's  
Would we make it through?  
Here we're one hundred  
And still going strong  
God will bless New Finland.*

## Kirjallisuus

- Friesen, Gerald** 1987: *The Canadian prairies. A History*. 534 s. University of Toronto Press, Toronto.
- Life in the New Finland Woods** 1982: Mattson Schelstraete, Nancy (toim.). 308 s. The New Finland Historical and Heritage Society, Rocanville, Sask. Canada.
- Paasi, Anssi** 1986: The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia* 164.
- Paasi, Anssi** 1991 a: Ympäristötutkimuksen kielestä ja sen metodologisista implikaatioista: teoriaa ja empiirisiä esimerkkejä. *Terra* 103: 3, 226–241.

- Paasi, Anssi** 1991 b: Deconstructing regions: notes on the scale of spatial life. *Environment and Planning A* 23, 239–256.
- Rannikko, Pertti** 1996: Onko Sivakkaa enää olemassa? Tutkimus yhteisöllisyyden muutoksesta. **Teoksessa:** *Kyläläiset, kansalaiset. Tulintoja Sivakasta ja Rasimäestä, 21–51. Joensuun yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja No. 114. Joensuun yliopisto.*
- Riikonen, Heikki** 1995. Sukupolvet ja alueellinen muutos. *Terra* 107:2, 88–100.
- Virtaranta, Pertti** 1982. Uusi Suomi – New Finland. **Teoksessa:** Laaksonen, Pekka & Pertti Virtaranta

(toim.): *Ulkosuomalaisia*. 57–82. Kalevalaseuran vuosikirja 62.

- Virtaranta, Pertti** 1996. Uusi Suomi – kylä preerialla laidalla. **Teoksessa:** Yli-Paavola, Jaakko (toim.): *Hauska tutustua. Amerikansuomalaisia tapaamassa*, 72–107. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

## Haastattelut

- Denet, Elvie, maanviljelijä. New Finland, Willowdale, Sask. 10.6.1995.
- Maki, Albert, maanviljelijä. New Finland, Willowdale, Sask. 24.6.1995.
- Sippola, Susanna, eläkeläinen. Esterhazy, Sask. 10.6.1995.



# The Polish ethnic group in Canada



Jadwiga Plewko

Poles have for almost 140 years been vitally interested in Canada as a migration country. At the end of the 19th century the first organized group of Polish immigrants arrived in Canada. They were Kashubes from Pomerania whose sixth generation is inhabiting now the area of the Madawaski Upland in the province of Ontario.

The stream of Polish immigration to Canada on a mass scale started in 1896 and has since then been pouring with a varied intensity due to economical, political and social conditions under which the two countries remained. Polish newcomers of the pioneer period from the turn of the 19th and 20th centuries formed part of the immigration from East Europe. They were settlers and farmers who considerably supported the Canadian plans of developing the vast territories of the western prairies, and strengthened the political processes of integration of the young Canadian state.

The years between the First and Second World Wars saw a continuation of settler's immigration

from Poland to Canada. That immigration amounted to over 140.000 persons. Polish immigration had radically changed after the Second World War. Until 1957 it had been a secondary immigration (i.e. they did not come directly from Polish territories but from England, Germany, and Italy), and they arrived in Canada due to political reasons or to find a job. They were mainly soldiers from the Polish Armed Forces in the West and the so-called dipisi (displaced persons). Their number is estimated at 60.000.

The later period, until 1981, had brought about a diverse pattern of immigration. The immigrants then, whose number during 20 years reached about 40.000, arrived in Canada for political and economical reasons, or to join their families. The period after 1981 (that is following the transformations brought on by the action of the Solidarity Movement in Poland) was significant for the Canadian Polonia. In the period of only five years (1981–1986) a large number of Poles arrived in Canada from Poland or from the European camps for political refugees (in Germany, Austria, and Italy), reaching 30.000 people. Ac-

cording to the census of the 1980s the Polish ethnic group in Canada ranked eighth as regards its size, and numbered 404.475, taking into account the double criterion of ethnic membership (on the father's and mother's side).

## The social section

Canadian Polonia during over 140 years in this country has undergone marked socio-demographic changes. First of all, from a decidedly agricultural community it has turned into a group holding various jobs. Before the Second World War there came peasants, agricultural workers and female house servants, for only such categories of immigrants from east central Europe were accepted by the Canadian migrational policy. That period was marked by the total lack of the Polish intelligentsia, its only representatives being not too numerous Polish Catholic priests.

After the Second World War and in the 1980s Polonia is characterized by a dynamic developmental process of professional and social careers. During the war a group of specialists (engineers, pilots, and chemists) arrived in

---

*Dr. Jadwiga Plewko, Institute of Polish Migration and Immigrant Pastoral Care, Lublin, Poland.*

Canada. They joined actively the development of Canadian economy. In 1941 the first Polish professional organization appeared, i.e. the Association of Polish Technicians. The composition of Polonia would undergo transformations in the following periods on behalf of non-agricultural, free jobs, and services. This was due to the influx of Polish specialists and also the change of the level of education, as well as professional preferences of the young generation of the Poles educated in Canada.

Up to the 1980s Canadian Polonia had introduced into the scientific life of the country over 300 lecturers and scientific workers, who worked at the Canadian universities and research institutes, and a few dozen originators of various branches of art. Their achievements have won general acclaim. The immigration of the 1980s gave such tendencies a new impetus. The *Biographic Dictionary of Canadian Polonia* published in 1992 points to a very broad occupational range of Polonia at the level of university education in comparison with technical secondary education.

The great intellectual and occupational potential of Poles, especially of the newcomers, did not always safeguard employment in Canada in accord with their education and skills. Many of Polish specialists felt the mid-1980s as a very severe, though, fortunately, transitory period. It was the period of occupational degradation, owing to the crisis in the Canadian job market and difficulties in obtaining an official recognition of a foreign diploma or scholarly degree.

Polish scouts in Toronto, Ontario, 1982.



The immigration of the 1980s and 1990s is especially marked in the former migration waves from Poland. The immigrants then are very young, a fact which consequently lowered the mean age of the whole Polish community in Canada. In the end of the 1970s that community tended to grow old.

### The geographic distribution

The socio-occupational character of Polish immigration had directly influenced the location and development of the Polish communities in Canada. From the mid-19th century onward, almost to the end of the 1980s, that is to the completion of the trans-Canadian railway, the settlement action in Canada, of necessity, embraced only the territories of the province of Ontario. Therefore Kashubian immigration was sent there. Until the end of the 1930s Canada directed Polish settlers and agricultural workers to the area of the three prairie provinces designed for development, that is to Manitoba, Saskatchewan, and Alberta. Accordingly, the phenomenon of concentrating Poles in agricultural territories increased. Such tendencies were reversed after the

Second World War together with the influx of Polish immigrants for non-agricultural jobs into Canadian towns. From the beginning of the 1980s about 80% of Polonia had already lived in towns, especially in big urban areas of the provinces of Ontario and Quebec. The manifest process of urbanization of Canadian Polonia is laconically defined as the *Winnipeg-Toronto transformations*. Speaking now about the main settlements of Canadian Polonia, one mentions a dozen or so biggest cities of Canada: Toronto, Montreal, Ottawa, Edmonton, Hamilton, Vancouver, Winnipeg, Calgary, St. Catharine, Regina, and Saskatoon. The Polish ethnic group, despite its concentration in these centres, does not form compact Polish districts in cities, nor in any other area of the settlements. Rather, they live in dispersion, with the exception, to a certain extent, of the group of Kashubes in the vicinity of Renfrew, Ont.

In the whole history of Polonia in Canada there were many patterns of settlement. It is the Kashubian and peasant's settlement in the prairies that is the most interesting and significant for the history of

Polonia. The Kashubian settlement was spatially compact and socially integrated. Therefore it was culturally homogeneous and for a long time quite isolated from the influence of other cultures. Thus several generations have preserved their Kashubian language, traditions, religion, specific material culture, and the consistency of the group. Now as a result of the settlement in the farms the model of the Polish-Ukrainian settlements was quite universal. It was due to common immigration of the nationalities from the eastern territories of Poland before 1939. In Canada, especially before the First World War, it bore fruit with their collaboration in many spheres of everyday life. The process of making the Polish group Ruthenian was also well under way, as regards the language and customs, owing to the dominance of the Ukrainian community over the Polish community and due to numerous mixed marriages. The influence of the Ukrainian language and culture on the Polish rural immigrants was effectively inhibited only by their membership of the Roman Catholic Church and pastoral care in Polish among the Poles.

In terms of geography, the Poles recently coming to Canada clearly prefer to settle in the metropolis of Toronto. The newcomers, however, manifest a considerable geographic mobility, choosing as their settlement, above all, such places where they can find a good job and a flat. It seems that to find support in the stabilized and traditional Polish community is of lesser importance, for the young newcomers from Poland quite quickly and easily overcome the

linguistic barrier and adapt to the customs of the Canadian milieu.

### Organizations

Each wave of Polish immigration established their own associations and organizations. The oldest organizations bore the religious or self-help character. Initially, social organizations of the Polish immigrants dealt with the establishment of a committee designed to establish religious care, to construct a chapel or church, or to establish a parish. With time, there appeared associations designed to support culture, education, politics, and charitable actions. Until the Second World War Winnipeg, Man., was the centre of the institutional life of Poles, later to be taken over by Toronto and Montreal. It is here where the central organizations had their headquarters, e.g. the Congress of Canadian Polonia numbering over 200 local organizations, the Association of Polish Veterans, the Society of Poles in Canada, the Society of Polish Teachers in Canada, the Federation of Polish Women, the Society of Polish Scouting in Canada, and many others.

In the 1980s new associations were established, all of them originating from the Solidarity Movement: aid committees to Poland, committees of aid to Polish immigrants in Canada, and charitable foundations. In 1988 Toronto was the home of over 125 Polish associations, institutions, clubs, and organizations. The Polish parishes as well as other posts of Polish pastoral care are also developed and become resilient, their number amounting to 222.

The Poles in Canada develop a publishing, journalistic, and educational activity. They have two scientific and research institutes: the Canadian-Polish Research Institute and the Polish Scientific Institute in Montreal, as well as a very good Polish Library at McGill University in Montreal. Polonia has established three foundations designed to support Polish culture in Canada: Perpetual Foundation of the Millennium of Christian Poland, the Adam Mickiewicz Foundation, and the Wladyslaw Reymont Foundation; it runs a dozen or so press titles of a diverse profile, ranging from the Catholic to the leftist; it has an access to Canadian radio and television (in the 1990s the Poles had 20 radio programmes in Polish broadcast from 11 Polish centres).

It is worth mentioning a special investment venture, which the Polonia of Windsor, Ontario, may be proud of. On the initiative of the Rev. Wawrzyniec Wnuk, the parish priest of the Polish parish in Windsor, several Polish businessmen from Canada and with the financial support of the local Polish community a profit-making district of houses called "Polonia Park" was built. In 1985 a modern, imposing recreational-cultural centre called "Polonia Centre" was opened. The two centres serve the whole community of Windsor.

Canadian Polonia has numerous successes but its potential is still bigger and has not been put into practice yet. It seems that it lacks appropriate power of social cooperation to use those potentials, which many of its members manifest during an individual career in Canada.

# Image of migration in Western Europe in 1990s



Hanna-Mari Rynänen

A general attitude in Western Europe has been that it is a continent greatly affected by migration. The aim of this article is to compare migration in Western Europe to other parts of the world and then to examine what has been the image of migration in the 1990s. This article gives a short overview to the history of migration in Western Europe and compares it to migration in other continents. This article examines the public opinion of migration through media and political life. Lastly, it deals with action against xenophobia and racism taken by European Union.

Slowly, at the same pace with economical downwards the attitudes towards migration have changed. In the 1990s migration matters have been regarded as true and huge problems, especially illegal immigration. Migration has been linked to the criminal activities and seen as threat to the state. (Niessen 1996, 60)

Looking at the history of migration intercontinental movements are not unprecedented. Actually, Europe as a plus net migration area is quite new. The peak of migration in Western Europe was during 1845–1924. Nevertheless, then 50 million people, mainly Europeans moved to another continents (Widgren 1990, 751). The turnaround in the migration patterns did not happen until 1970s.

Compared to the United States and Canada the contribution of net migration has hardly changed over the decades, except in the years 1979 and 1981 and between 1992 and 1993. In Western Europe, the net migration grew from 1967 to 1987. Between 1987 and 1991, the relative contribution of net migration grew rapidly following an acceleration in migration flows. Then the trend started to be reversed. The relative migration has remained more important than natural increase. That has been a key difference between North America and Oceanic. However, in Southern Europe and in Nordic countries, natural increase has been more important than net migration. Since 1991 the net migration has become more important factor in Southern Europe and is now the principal component of

population growth. Nevertheless, over the long term, natural increase is more important in total population growth than net migration in OECD countries. (Continuos Reporting System on Migration SOPEMI 1996 1997, 23–25)

The United States and Canada have had strong migration interaction with countries around the world. The United States has been the world's major recipient of unwanted immigrants. (Martin 1997, 27–29) In South America the migration takes place from neighboring countries (Zlotnik 1992, 27–29). Both in South Pacific and in Asia there is lot of migration. Especially African continent has experienced large population movements induced by economic conditions and political instability (Richmond 1990, 4–15). The table shows that numbers of migrants are almost equal in all the five continents, North America having the most migrants and Middle East, South and East Asia having the most refugees.

## Image of migration

The image of migration has been negative in Europe. Racism has characterized the European cul-

---

*Hanna-Mari Rynänen, Master of Humanities (not graduated yet), worked as an intern in the Western European Bureau of UNHCR in Geneva during 1998. This article is a part of the WIDER research project done to UNHCR, concerning migration in Europe 1990s.*

**Table 1. World's migrant population: distribution of stocks by major regions (in millions)**

Africa (refugees)	21–25 (5.3)
Middle East, South and East Asia (refugees)	19–23 (7.2)
North America (refugees)	25–27 (1.0)
Europe (excl. former USSR) (refugees)	24–25 (4.3)
Central and South America (refugees)	8–13 (0.8)
Overall total	97–111

Sources: UN (1989), ILO (1994), UNHCR (1993) and Bimal Ghosh's calculations. (Ghosh 1997, 148)

ture over several centuries, being manifested differently at different times, according to the context. Migrants have been blamed for depression and unemployment (Molle & Zandvliet 1994, 103). Actually migration has been one of the most widely perceived threats in Western Europe after the post-Cold War era.

There have been assumptions that Western Europe cannot cope with the migration. The term mass migration has been used although there has not been such a phenomenon since the Second World War. (Collinson 1993, 6) There have been common reasonings that immigration has been caused only by push factors. Immigrants have easily become scapegoats when difficult decisions have had to be

taken in the public section finance. (Cross and Waldinger 1997, 10)

There have been three sets of conditions which have affected the rise of racism in the present day Europe. The first set has been the social nature and how the society structures itself. Racism has found fertile ground when social movements fragment and the labour market shrinks. The second set of conditions refers also to the State. The policies, the ways in which the state ignores the principles of equality and social redistribution or the direction which it gives to the judiciary, police and state education have an influence on racism. States have been acting in two ways, by enforcing both cultural pluralism but also by "positive discrimination". The third set of conditions has been the issues of national identity. (ibid., 37)

In the recent years, the cultural homogeneity has been under attack in the whole Western Europe. Countries have struggled with questions, like should their assimilate the new migrants. Multicultural policies have been introduced but there has been a debate, if assimilation policy is a way to induce the minorities back to their countries of origin. (Weiner 1995, 47)

### **The European Union and the identity**

Countries in the European Union have lost part of their sovereignty but still, there is a strong opinion that the basic unit of social organization at the aggregate level is a

nation-state. Europe has become more international but still both in national-state level and in the EU-level there is call for distinction between "us" and "them". This distinction can also be seen in EU-treaties concerning migrants and asylum seekers. In the treaties, people have been divided to two groups: to members and aliens. (King 1995, 55) In today's Europe, racism is reproduced through and within education, advertising, propaganda, political manipulation, economic pressures and the ordinary common sense. In the harmonized Europe, the racism is also developing a common form, "Euro-racism".

According to Schmid, xenophobia and racism are not only reactions to European opening but have also to do with the loss of identity and the loss of possibilities for participation. Western European countries struggle with the new kind of identity of European Union. European citizenship has not developed in the same speed with economic harmonization. Integration should also be done in the area of identity, if the racism and xenophobia are to decrease. (Schmid 1991, 39)

### **Diverse immigrant societies**

Receiving societies have been more concerned about cultural, racial and religious differences than immigrant status. Some immigrant societies have been more visible and, therefore, got more attention from the public. (Collinson 1993, p. 20) In the 1960s and in the 1970s immigrants came from culturally close areas, mainly from Southern Europe. Their



manners and cultural habits were quite close to the habits of the recipient countries. However, in the last decades, the 80s and the 90s migrants have come from more distant countries and are ethnically and culturally more diverse. Minority groups have increased and diversified. This has led to some ethnic and religious tension. Countries have had difficulties in deciding how to handle the diversity. Especially the increased threat of Islam and in the same time increased Muslim populations in Europe have led to a situation where immigration remains policy priority for Western European governments and for the EU. (Castles & Miller 1993, 243–244)

### Public perceptions of migration and racists attacks

Public perceptions vary but tend to be influenced by particular events and press reports. In many countries press exaggerates the issues and news about migrants. Tabloid press have tended to be negative in a more direct way. The so-called "qualitative" newspapers bring the negative attitude more discretely up. In Austria the tabloid media is xenophobic when quality newspapers are not. (Walkobinger 1995, 23) In Denmark some newspapers started already in the 1980s to publish articles that created threats about migrants and asylum seekers. (*ibid.*, 89–105)

There tend to be a certain collective paranoia, rather than a useful analyze of the migration topic (Papademetriou Demetriou

1991, 4). There are variety of ways to dislike foreigners and non-Europeans. One of the forms has been direct violence towards immigrants and asylum seekers.

In the 1990s and after the reunification of the eastern part, Germany has experienced attacks by skinheads and extreme rightists against immigrant housing. Before the reunification the racism existed in Germany in a more subtle level. People often used deliberately simple language, not the third forms (*sie*). Officials and service people treated migrants in an impolite manner. (Del Fabbro 1995, 132–147) Migrants in Finland have been experiencing small verbal insults and physical violence. (Saukkonen 1995, 108) In the United Kingdom the racist violence is an every day occurrence in many inner-city areas. (Favell & Tambini, 148–160)

Xenophobic feelings seem to occur most among the unemployed, the less-skilled, the elderly and the working people in the whole Europe. Usually, racist opinions are concentrated on the poorer areas, both in the countryside and in the cities.

Even not being racist, more people are satisfied to the stricter legislation. For example one survey showed that 20% of Austrians are xenophobic. (Walkobinger 1995, 23) In Italy xenophobia and racism have increased in few years. After 1990 Italy has experienced, for example, racist publications and beating of blacks. These things have happened especially in the areas of high unemployment and poverty. (Mura 1995, 208–214) In the Netherlands, the public opinion has got stricter and

since 1992 the xenophobic violence has increased dramatically. (Ter Wal, Verdun & Westbeek 1995, 228–247) In Portugal, xenophobic attitudes have not played significant part in mainstream politics but xenophobia has existed as skinhead groups, extreme right organizations and public glorification of Portugal's past dictatorship. (Santos 1995, 272–279)

### Migration and politics

Politicians have especially used illegal immigrants to increase xenophobic feelings. Immigration issues have been an entry for right-wing politicians to mainstream politics across the Europe. (Castles & Miller 1993, 244–245) The popularity of the right wing politicians has increased. There have been extreme right wing campaigns against asylum seekers because asylum seekers have been perceived as economic immigrants. (Castler & Miller 1993, 86) Often other politicians have been afraid that small but loud participants of the right wing get more votes with anti-immigrant opinions. (Weiner 1995, 198)

In France, the immigration issues have been in the political agenda for a long time, partly because of the big numbers of Islamic minorities. In the beginning of the 1990s, anti-immigrant parties emerged in many European countries. Many of the political anti-immigrant movements have had precedents in history. However, after the Second World War those movements were viewed as illegal until the 1980s. (Castles & Miller 1993, 244–245) The emergence

of right-wing parties have had anti-immigrant effects across the political spectrum. Other parties, like the French Socialist Party have also shifted towards anti-immigrant opinions. (ibid., 245) The silence of political movements in migration matters can also be marked as implicitly to the direction of segregation.

In Austria, party with xenophobic ideas has been the Freedom Party (FPÖ). It has had connections to German right-wing organizations. (Walkobinger 1995, 14–18) In Belgium the most important racist party, the Vlaams Blok holds 18 seats in parliament. With the two last national elections in the 1990s the racist parties started to get significant proportions of votes. Another party, The Front National Belge has grown quickly with the support of French Jean-Marie Le Pen. (Cools 1995, 35–40) In France, the right has become radicalized in the political field and the Front National has been successful and openly xenophobic. (Ubbiali 1995, 118–225) In Germany three organizations have got through in the local level, but have received relatively small support from the public. (Del Fabbro 1995, 132–147) In Switzerland, during the last ten years the political scene in the extreme right has changed under the pressure of new populist parties. Italian right wing has gained more power in politics. The coalition "Polo della Liberta" including three parties has won power with clear parliamentary majority. (Mura 1995, 208–214) In Netherlands, different right-wing organizations have organized campaigns against e.g. Islamic culture

**Table 2. Xenophobic Parties vote in percent at last national election (Baumgartl & Favell 1995, 390)**

Austria	Freedom Party	22.6% (1994)
Belgium	Vlaam Blok, Front National	13.1% (1991)
Denmark	Progress Party	6.1% (1994)
France	Front National, Other Europe	23.0% (1994 EP)
Germany	Republikaner	1.9% (1994)
Great Britain	National Front	0.9% (1992)
Luxembourg	National Bewegong	2.4% (1994)
Netherlands	Centrumdemocraten	2.0% (1992)
Sweden	Sweden Democrats	0.1% (1994)
Switzerland	National Action, Swiss Democrats, Federal Democratic Union	4.3% (1991)

and minimizing the social costs of migrants. (Ter Wal, Verdun & Westbeek 1995, 228–247) Swedish racist organizations have concentrated on pointing to religion and religious differences. (Westin 1995, 332–343) In the United Kingdom, racist parties have existed mainly in local politics. (ibid., 148–160)

### **Attempts made to correct negative perceptions by the European Union**

In the European Union there has been no specific clause establishing a Treaty basis to combat racial discrimination, nor has there been a specific provision enabling legislative action to promote equal treatment of third-country nationals. (Niessen 1996, 49)

Not until the outbreaks of racial violence, did the Justice and Home Affairs Council (JHA-council) react with a report which in-

cluded several suggestions. It suggested multi-agency approach involving different actors, like school and social service. It called for more training and better data collections of the violent acts of racism and xenophobia. One year later, the K.4 Committee prepared a draft report on racism with same recommendations. (Niessen 1996, 57)

In 1986 the Council of Ministers, the Commission and the European Parliament adopted a Joint Declaration against Racism and Xenophobia. It condemned all forms of intolerance, hostility and the use of force against persons on the basis of racial, religious, cultural, social or national differences. In 1990, the Council Resolution emphasized action to be undertaken by individual member states. However, the Commission was not given substantial power to act on racial discrimination. In 1992, comparative study was published on anti-discrimination leg-

isolation in the member states. European Commission's White Paper and European social policy in 1994 included some issues related to xenophobia and racism.

The Commission has sought to promote and facilitate debate at the Union level. It has undertaken a comprehensive assessment of the legal instruments implemented in the various Member States to combat all forms of discrimination, racism and xenophobia. The result was "Legal instruments to combat Racism and Xenophobia". It urged the states to develop legal systems against racism. (Communication from Commission to Council 1994, 38)

The Commission has also sought to cooperate with NGOs to organize anti-discriminatory and integrative campaigns. (ibid., 39) The commission has believed that the comprehensive approach is needed and it should involve multi-agency approach, a number of different elements and improved data collection.

### International obligations to combat racism

The international obligations to combat racism have been the International Convention for the Elimination of All Forms of Racial Discrimination; the ILO Discrimination (Employment and Occupation) Convention 111; the Council of Europe's Parliamentary Assembly's recommendation 1134 in 1990 on the Rights of the Minorities; Committee of Ministers' Recommendation no. R(92)12 on Community Relations; the recommendations of the

Committee of Inquiry into Racism and Xenophobia of the European Parliament; 1991 Resolution 90/C 157/101 on the fight against racism and xenophobia of the EC and Representatives of the Governments of the member States and the Document of the Conference on the Human Dimension of the Conference for Security and Co-operation in Europe, in Copenhagen 1990. (Tackling racism and xenophobia-practical action at the local level, 17-18)

Many human rights instruments talk about discrimination. The Universal Declaration of Human Rights consists on the articles to aim non-discrimination. International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination deals only with non-discrimination. Parts concerning especially migrants are article 1(1) and article 1(4).

*"This Convention shall not apply to distinctions, exclusions, restrictions or preferences made by a State Party to this Convention between citizens and non-citizens."* (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, art. 1(1))

*"Special measures taken for the sole purpose of securing adequate advancement of certain racial or ethnic groups or individuals requiring such protection as may be necessary in order to ensure such groups or individuals equal enjoyment or exercise of human rights and fundamental freedoms shall not be deemed racial discrimination, provided, however, that such measures do not, as a consequence, lead to the maintenance of separate rights for different racial groups and*

*that they shall not be continued after the objectives for which they were taken have been achieved."* (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, art. 1(4))

The Covenant of Civil and Political Rights includes also prohibition to "Any advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence... by law". (The Covenant of Civil and Political Rights, art. 20) European Convention on Human Rights mentions also the non-discrimination. Many other Conventions and Protocols also emphasize implicitly that all the people should be treated in same way.

### Conclusion

The attitudes towards migration have been negative in the whole Western Europe. Those attitudes have been fed through the media affecting public and politicians. Finally these attitudes has become a sc. truth that has influenced on the restrictions made in migration policies. This negative attitude has included the exaggeration of the problem of migration. The migration in Western Europe has not always been immigration but actually emigration away from Europe. Migration has been and continues to be a larger problem in several other areas than in Western Europe.

Although there have been several international legislative instruments to protect the rights of minorities and migrants, the action themselves have lacked. Not until serious violence attacks in Europe, have the EU and its or-

gans started to act. The European Union has produced several papers to address the problem of negative attitudes and xenophobia. However, the effects of those

instruments have not been reported. Tolerance towards a more diverse society is needed. Especially, the problems of correct attitudes towards migrants and asy-

lum seekers, coming from very different cultures is a problem of the next millenium.

(UNHCR = United Nations High Commission of Refugees)

## Literature

- Baumgartl, B., Favell, A. (eds.):** New Xenophobia in Europe. Hague. 1995.
- Castles, S., Miller, M. J.:** The Age of Migration/International Population Movements in the Modern World. Hong Kong. 1993.
- Collinson, S.:** Beyond Borders – West European Migration Policy towards the 21st century. London. 1993.
- Commission of European Union** Communication on Migration and Asylum Issues. 1994.
- Continuous Reporting System** on Migration SOPEMI 1996. Paris. 1997.
- The Covenant of Civil and Political Rights.** 1966.
- Cools, H.:** Fragile National Identity(s) and the Elusive Multicultural Society. **In:** Baumgartl, B. & Favell, A.(eds.), New Xenophobia in Europe. Hague. 1995. 28–45.
- Cross, M. & Waldinger, R.:** Economic Integration and labour. Discussion paper prepared for the Second International Metropolis Conference Copenhagen. Sept. 1997. 25–27, (Internet version <http://www.ercomer.org/metropolis/CrossAndWaldinger.html>.)
- Del Fabbro, R. A.:** Victory of the Street. **In:** Baumgartl, B. & Favell, A.(eds.), New Xenophobia in Europe. Hague. 1995. 132–147.
- European Social Charter** (revised). 1996.
- Favel, A. & Tambini, D.:** Clear Blue Water Between "Us" and "Europe". **In:** Baumgartl, B. & Favell, A.(eds.), New Xenophobia in Europe. Hague. 1995. 148–163.
- Fernando, S.:** Racism and Xenophobia. Innovation. Vol. 6, No. 1. 1993.
- International Convention** on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination. 1965.
- King, R.(ed.):** Mass migration in Europe- the legacy and the future. United Kingdom. 1995.
- Kritz, M.M., Lin Lean Lim & Zlotnik, H, (eds.):** International migration systems: A global approach. Oxford. 1992.
- Martin, P. L.:** The Impacts of immigration on receiving countries. **In:** Puchala, D.J. 6 Ulaşar, E.M.(eds.), Immigration into Western societies- Problems and Politics. London. 1997. 17–27.
- Molle, W.T.M. & Zandvliet. C. Th.:** South-to-North immigration into Western European Countries: The Case of France, The United Kingdom, and the Netherlands. **In:** Siebert, H.(ed.), Migration: A challenge for Europe. Germany. 1994. 85–109.
- Mura, L.:** Enduring a General Crisis. **In:** Baumgartl, B. & Favell, A. (eds.), New Xenophobia in Europe. Hague. 1995. 206–217.
- Niessen, J.:** The Making of European Immigration Policies. Brussels. 1994.
- Papademetriou Demetrios G.:** "Confronting the Challenges of Transnational migration: domestic and international responses". International Conference on Migration. Rome. 13–15 March 1991.
- Puchala, D.J. & Ulaşar, E. M. (eds.):** Immigration into Western societies- Problems and Politics. London. 1997.
- Richmond, A. H:** International Migration and global change. New York. 1990.
- Santos, M.:** "We're Too Good to be Racist". **In:** Baumgartl, B. & Favell, A.(eds.), New Xenophobia in Europe. Hague. 1995. 272–279.
- Saukkonen, P.:** The Fortress Syndrome. **In:** Baumgartl, B. & Favell, A. (eds.), New Xenophobia in Europe. Hague. 1995. 106–117.
- Schmid, W.:** Xenophobia, Racism and the Fate of Refugees in Europe. Refugees- Special Issue. August 1991. 37–39.
- Siebert. H. (ed.):** Migration: A challenge for Europe. Germany. 1994.

**Tackling racism and xenophobia**  
– practical action at the local level. Germany. 1995.

**Ter Wal, J., Verdun, A. & Westbeek, K.:** "Full or at the Limit of Tolerance?". **In:** Baumgartl, B. & Favell, A. (eds.), *New Xenophobia in Europe*. Hague. 1995. 228–247.

**Ubbiali, G.:** Towards the Institutionalization of Prejudice. **In:** Baumgartl, B. & Favell, A. (eds.) *New Xenophobia in Europe*. Hague. 1995. 118–131.

**Weiner, M.:** *The Global Migration Crisis- Challenge to States and to Human Rights*. New York. 1995.

**Walkobinger, E.:** The Danger of Populism. **In:** Baumgartl, B. & Favell, A. (eds.), *New Xenophobia in Europe*. Hague. 1995. 10–27.

**Westin, C.:** Emerging Undercurrents of Nationalism. **In:** Baumgartl, B. & Favell, A. (eds.), *New Xenophobia in Europe*. Hague. 1995. 332–343.

**Widgren, J.:** "International migration and regional stability", *International Affairs* 66, 4 (1990)

**Zlotnik, H.:** Identification of Migration Systems. **In:** Kritz, M. M., Lean Lin, L. & Zlotnik, H., *International Migration Systems – A Global Approach*. New York. 1992.

## Kosovon pakolaiset pääsivät takaisin Kosovo refugees going back home

Tiranan lähistöllä Albaniassa Camp Mulletin leirillä elävät Kosovon pakolaiset olivat helpottuneita, kun serbijoukot lupasivat lähteä Kosovosta ja NATO lopetti pommitukset. "Ensi viikolla olemme jo kotona". – *Taimi Sainio 20.6.1999.*

Refugees from Kosovo in Camp Mullet near Tirana, Albania, felt relieved in June, when NATO stopped the bombing and the Serbian troops promised to leave Kosovo. "Next week we are back home again". – *Taimi Sainio 20.6.1999.*





# Ulkomaankomennukselta palaavien sopeutuminen – repatriaatin paluu kotimaahan



Solja Paganus

Yritysten kansainvälistymisen ja yhä kovenevan kilpailun myötä myös suomalaisen korkeasti koulutetun väestön määräaikainen maastamuutto (projekti- ja komennustyö) ja tilapäinen työskentely ulkomailla on lisääntynyt ja lisääntyy edelleen. Kasvava kansainvälisyys aiheuttaa muutoksia paitsi yhteiskunnassa myös yrityksissä kohdistuen niiden johtoon ja työntekijöihin. (ETLA 1995, EVA 1998). Tämän kaltaiset muutokset asettavat siten uusia haasteita myös yritysmaailman henkilöstöhallinnon ympärille. Ulkomaankomennuksen myötä syntyneiden uusien resursien hyödyntämismahdollisuuksissa on usein havaittu puutteita ja ongelmallisuutta.

Tämä artikkeli pohjautuu tutkimukseeni ”Ulkomaankomennukselta palaavien sopeutuminen – repatriaatin paluu kotimaahan”, joka on liseniaatin tutkimus Turun yliopiston sosiologian laitokselle. Paluusopeutumisen dynamiikan tarkastelu pohjautui työnsäni käytetyn teorian mukaisesti

paluusopeutumiseen vaikuttavien tekijöiden tarkasteluun. Teorian mukaan jotkut sopeutumistekijät vaikuttavat epävarmuutta lisäävästi eli hidastavat sopeutumista ja jotkut taas päinvastoin. BMO-viitekehyksessä (Black, Mendenhall & Oddou 1991) sopeutumistekijät ryhmitellään paluuta edeltäviin tekijöihin (informaation kulku, vierailut, sponsorit ja paluuta edeltävä valmentautuminen), jotka toimivat ennakoivan sopeutumisen roolissa, ja paluun jälkeen vaikuttaviin tekijöihin. Nämä ryhmittyvät yksilöllisiin tekijöihin (itseensä suuntautuminen, sosiaaliset taidot ja havaitsemiskyky, laajentunut kansainvälinen kokemus ja sopeutuminen ulkomailla). Työhön liittyviä tekijöitä teorian mukaan ovat työroolin selvyys ja vapaus, ylenys, sekä kansainvälisen kokemuksen hyödyntäminen. Yritykseen liittyvistä tekijöistä teoriassa esitellään paluumuuttoprosessin selkeys, taloudellinen kompensatio ja paluun jälkeinen valmentautuminen. Työn ulkopuolisia tekijöitä ovat sosiaalinen status, asumisolosuhteet ja mahdollisen perheen sopeutuminen.

Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää repatriaattien sub-

jektiiivisiä kokemuksia paluuso-  
peutumisesta; mitkä tekijät siihen  
ovat vaikuttaneet ja mitä merki-  
tyksiä näihin tekijöihin liittyi.  
Sopeutumista on tarkasteltu kol-  
mella ulottuvuudella: työssä,  
vuorovaikutuksessa ja yleisessä  
ympäristössä. Lisäksi tutkimuk-  
sessa on selvitetty, millaisia sel-  
viytymisstrategioita repatriaatit  
ovat käyttäneet sopeutumisensa  
edistämiseksi.

Tutkimusaineisto on koostunut  
teemahaastatteluista. Ne on  
kerätty Turun seudulla toimivien  
yritysten 22:lta pääasiassa esi-  
miestehtävissä toimivalta työntekijältä, jotka olivat palanneet ulkomaankomennukselta. Tutkimusaineisto on analysoitu kvalitatiivisesti, jolloin on tavoitettu paremmin sopeutumisen prosessinomaisen luonteen kuvaus ja sopeutumisen dynamiikan moni-  
vivahteisuus.

## Työelämään sopeutuminen paluun jälkeen

Paluuprosessin selkeyteen liittyvä kysymys komennuksen päättymisajankohdasta on ollut tärkeä paluuseen valmistautumisen ja siihen liittyvien käytännön asioi-

*VTM Solja Paganus viimeistelee liseniaatintyötään aiheesta Turun yliopiston sosiologian laitoksella.*

den järjestämisen kannalta. Useimmissa tapauksissa hyvissä ajoin saatu varma tieto komennuksen päättymisestä, tai mahdollisuus itse vaikuttaa siihen, vähensi merkittävästi paluuseen liittyvää epävarmuutta. Niin ikään paluuprosessin selkeyteen liittyvä kysymys paluusasemasta kotimaan organisaatiossa näytti ”työllistävän” repatriaatteja eniten sopeutumisen kannalta. Muutamissa tapauksissa palaajien ei tarvinnut erityisemmin järjestellä paluusasemaansa, vaan se tapahtui joko voimassa olevan työsopimuksen puitteissa tai paluuoikeutta käyttäen yleensä paluuna entisenkaltaisiin työtehtäviin.

Suurin osa – ja etenkin esimiestehtävissä työskentelevät – joutui panostamaan erityisesti paluuseman järjestämiseen varmistukseen itselleen mielekkään paluuseman. Tällöin ennakoivan sopeutumisen piirteinä korostui tietyyppinen asennoituminen eli sen riskin hyväksyminen, että tyydyttävä paluusema ei ole itsestäänselvyys. Sen järjestymiseksi ratkaisevaa näytti olevan repatriaattien oma aktiivisuus ja suunnitelmallisuus. Hyvissä ajoin aloitetut neuvottelut paluusemasta mahdollistivat realististen odotusten muodostamisen ja työhön orientoitumisen. Tässä mielessä voidaankin useimpien paluuta luonnehtia varsin onnistuneeksi. Aina repatriaatit eivät kuitenkaan voineet säästyä mahdollisilta pettymyksiltä hyvästäkin valmistautumisesta huolimatta, vaan he saattoivat joutua kohtaamaan odottamattomia tapahtumia. Tällöin aktiiviset pyrkimykset tilanteen muuttamiseksi ja etenkin nuorempien kohdalla or-

ganisaation taholta tuleva tuki olivat tuloksellisimpia keinoja pettymysten käsittelyssä.

Varsinaisesti paluutyöhön sopeutumista määrittivät erilaiset työroolit, joista yleensä mielekkään paluuseman myötä avautuva uusi työrooli osoittautui erittäin merkittäväksi työhön sopeutumiseen myötävaikuttavaksi tekijäksi. Uusi työrooli mahdollisti kattavammin komennuksen aikana kertyneen työkokemuksen hyödyntämisen ja tarjosi toteutumiskanavan uudelleen muotoutuneelle ammatilliselle identiteetille. Tällöin ei edes uuteen työrooliin kytkeytyvää mahdollista roolin epäselvyyttäkään koettu kielteisenä asiana, vaan pikemminkin mahdollisuuksia avaavana ja uuteen työrooliin luontevasti liittyvänä.

### **Organisaatioon sosiaalistuminen**

Tärkeä osa-alue työelämään sopeutumisessa oli sosiaalistuminen kotimaan organisaatioon. Tällöin sopeutumishaasteet olivat ennen muuta kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen liittyviä. Tutkimuksessa tulikin selvästi esiin vastaanottavan työyhteisön roolin merkitys organisaatioon sopeutumisessa. Tuttuun työyhteisöön palaaminen nopeutti ja helpotti sopeutumista, tosin sekään ei välttämättä ollut täysin kitkatonta, sillä repatriaatit saatiin helposti kokea uhkana työyhteisössä.

Ryhmän esiintuoman asenteellisuuden kohtaamisen ohella toinen merkittävä törmäyskohta sopeutumisen vuorovaikutusolottu-

vuudella on ollut kulttuurien välisistä eroista johtuva puhtaasti viestinnällinen, kommunikatiivinen haaste. Selvemmin tämä tuli esiin etenkin amerikkalaiseen kulttuuriin pitkälle adaptoituneiden kohdalla. Mitä ilmeisemmin myös muuttuneen sosiaalisen identiteetin vuoksi repatriaatti koki mahdolliset sanktiot voimakkaampina palatessaan kulttuurisesti homogeenisempaan sosiaaliseen yhteisöön. Vuorovaikutuksen ja kommunikaation sujuvuutta paransi huomion kiinnittäminen kommunikaatiotapoihin ja havaitsemiskyky.

### **Yleiseen ympäristöön sopeutuminen**

Työn ulkopuoliseen elämään sopeutumisessa taustalla vaikuttivat sopeutuminen komennusmaahan, laajentunut kansainvälinen kokemus eli repatriaattien kaiken kaikkiaan ulkomailla yhteensä vietetty aika sekä kulttuurinen etäisyys. Näin voidaankin ajatella, että paluusepeutumisen vaiheittaisen prosessin ja siihen liittyvien haasteiden kokeminen syveni suhteessa edellä mainittuihin seikkoihin. Ulkomaille sopeutumista edesauttoi paitsi luonnollisesti kielitaitoisuus, niin myös ekspatriaatin oma aktiivisuus, osallistuminen paikallisiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin ja tutustuminen isäntämaan kulttuurin edustajiin.

Paikalliset asukkaat saattoivat toimia tärkeinä ”oppaina” varsinkin poikkeavimmissa kulttuureissa, kuten esimerkiksi arabikulttuurissa. Osa ekspatriaateista rakensi vuorovaikutussuhteet no-

peasti pääasiassa muihin ekspatriaatteihin, mitä voidaankin pitää tärkeänä tuen muotona, sillä myös paluuvaiheessa komennuksen aikana solmitut kontaktit muihin ekspatriaatteihin osoittautuivat varsin arvokkaiksi heidän voidessa jakaa yhdistäviä kokemuksia. Selvemmin paluusopeutumisprosessin läpikäyminen ilmeni tällöin vuorovaikutusulottuvuuden pintatasolla viestinnällisinä ”törmäyksinä” palaajien reagoiessa kulttuurien välisiin eroihin. Niin ikään kokemukset vieraista kulttuureista ja sopeutuminen niihin muovasi heidän käsityksiään ja ajatusmaailmojaan ja sitä myötä identiteettiään, minkä seurauksena myös paluuvaihe edellytti heiltä jonkinlaista mentaalista sopeutumista.

Työn ulkopuoliseen elämään sopeutumisen osalta tärkeitä kiinnikkeitä olivat puolison ja perheen sopeutuminen sekä vapaa-ajan aktiviteetit. Merkittävänä myötävaikuttajana paluusopeutumisessa voitaneekin pitää sitä, että yhtä poikkeusta lukuunottamatta repatriaattien perhesuhteet säilyivät stabiileina, jolloin elämä saattoi jatkua näiltä osin suhteellisen muuttumattomana kotimaassa. Puolisot joutuivat käymään läpi omaa sopeutumisprosessiaan, jolle leimallista oli useissa tapauksissa jyrkät roolien muutokset komennuksen aikaisen työelämästä poissaolon ja paluun jälkeisen työelämään jälleenpalaamisen vuoksi. Sopeutushaasteet ilmenivät tällöin näkyvimmin aikarytmeihin liittyvi-

nä sekä sosiaalisina haasteina. Komennuksen aikana kodin ulkopuolisiin aktiviteetteihin hakeutuneet kokivat siirtymävaiheista seuranneet muutokset lievempinä.

Mielekkäiden vapaa-ajan aktiviteettien ja harrastusten kautta repatriaatit integroituvat nopeasti takaisin sosiaaliseen elämään kotimaassa. Näin saavutetun sosiaalisen identiteetin vahvistumisen ja tuttuihin elämänrytmeihin palaamisen myötä varmistui tietynlainen jatkuvuus elämässä, mikä oli tärkeää epävarmuuden vähentymisen ja paluusopeutumisen edistymisen kannalta.

## Kirjallisuus

- Ali-Yrkkö, J. & Ylä-Anttila, P.** (1997) *Yritykset kansainvälistyvät – katoavatko työpaikat?* ETLA, Sarja B 130 Series. Taloustieto Oy, Helsinki.
- Black, J. S. & Mendenhall, M. & Oddou, G.** (1991) Toward a

comprehensive model of international adjustment: an integration of multiple theoretical perspectives. *Academy of Management Review*. Vol. 16, No. 2, p. 291–282.

- Gloabalistuminen ja Suomi, EVA-**raportti maailman yhteenkasvamisesta. EVA, 1998.

# Gift parcel post for Finland after World War 2



Martin Wallenius

---

## Finland's situation in the war

In August 1939 Germany and the Soviet Union signed the infamous Ribbentrop pact which sprung up the gates for World War 2. Stalin gave Hitler free access to Poland. The price for this treaty was the eastern part of Poland, Finland, the Baltic states etc. When the Poles were fighting for their lives against the invading German armies, Stalin's forces stabbed them in the back. The Baltic states Estonia, Latvia and Lithuania had no way of defending themselves between the two aggressors, and were swallowed up by the Soviet Union. For Finland Stalin had the same destiny in mind. Finland, a Scandinavian style democracy, held fast to its rights for freedom and independence. On November 30, 1939 the Russian armies tried by force to take what it could not get through blackmail. In a three

and a half month long furious struggle Finland fended off the invading enemy with practically no help from the outside. On March 13, 1940 Finland had to give up and signed a peace treaty, surrendering approximately one tenth of its territory. Already during and after the fighting, the war meant a ruthless ethnic cleansing in which over 400.000 Finns had to leave their homes, farms, industries and livelihood and take to the road with their livestock and only few necessities, all this in a hard semi-arctic winter and harassed by Russian bombs.

There was an interval when the victorious German armies took over most of Europe and then in 1941 turned themselves against Russia. For Finland there was little chance for neutrality. At the time we had little knowledge of what nazi-Germany actually stood for but we had first hand knowledge of Stalin's Russia. Now, there was also the possibility of taking back what we had lost. So, tragically, Finland was again involved in a war which initially succeeded but when spreading to a whole world embracing conflict became a burden from which the country had no way out. The Ger-

man defeat became inevitable with the western powers succeeding in their D-day invasion to Normandy. However, instead of joining full scale in the eastern front to put pressure on Germany and assisting the western allies, Stalin used the opportunity to attack Finland. Again the Finns had to fight to stop the Red Army and finally succeeded. When it became clear that the western allies were gaining territory liberating large areas, Stalin withdrew his forces from the Finnish front and started his large offensives against Germany. Peace became finally possible.

The peace treaty called for Finland to forsake even more ancient Finnish territory, and to pay heavy war reparations to Russia. An "allied" control commission headed by communist Russia was put up to monitor democracy in Finland. Besides Finland was to oust the remaining German forces (mainly Austrian mountain troops) from Lapland with the result that the retreating troops destroyed large areas of northern Finland.

The future of the country seemed desperately gloomy. There followed precarious years

---

*Martin Wallenius, Superintendent. Since 1947 in charge of receiving mail shipments from abroad. Since 1951 employed at the General Direction of Posts & Telegraphs foreign section, in Helsinki.*



Discharging U.S. parcelpost in Helsinki at Katajanokka 1949. – Kuva: Posti- ja telemuseo.

of uncertainty. The threat prevailed. In this almost impossible situation and against all odds Finland had to rebuild holding fast to its western values and its democratic society.

Gradually conditions improved. In this respect also American Liberty and Victory ships played their part arriving in Finnish ports carrying in their holds also a precious cargo of parcel post sent by Finnish-American immigrants to their relatives and friends in the old country. This article is, with a sense of deep gratitude, dedicated to these self-sacrificing

people who hastened to help their loved ones and their country of birth, but also to the U.S. Postal Service for a great job executed in handling and expediting a great charitable work not only for Finland but worldwide.

### **Finnish immigrants in the United States**

The first Finnish immigrants arrived already in the year 1638, from at the time eastern part of the Kingdom of Sweden, to the Delaware valley to form the short lived

New Sweden colony. Although these first immigrants soon integrated with English, Dutch and other settlers, they had their early influence on what was to become the American way of life. They were to be followed by others, the biggest wave arriving during the great years of immigration in the turn of the century. The latter immigrants, most arriving via New York, spread all over the United States and latter to Canada. Some settled in the greater New York area or went further to places where nature was more reminiscent of the old country like New England and the Great Lakes area or moved further all the way to the Pacific Coast and Alaska. They made up their lives from modest beginnings, and with hard work fared mostly very well building up their homes and farms and educating their children to become good Americans.

However, they could never forget the modest but beautiful surrounding from whence they came, the small homes, the fields and woods, the shining lakes and free flowing rivers, the coasts and isles, the small towns and villages, the emerging modern industries, but most of all the family members left behind, the relatives and friends.

### **The unbroken ties**

During the war they anxiously worried about what was going to happen, about the ravages of war, the destinies of their families and friends and very much about the freedom of their native country. When peace finally settled over war-torn Europe there was an urge



on both sides of the Atlantic to re-open the connections. It was a great day when mail again started to flow in both direction. Families and friends sought contact, which was not always easy. So many addresses had been lost, people resettled and moved, especially from the ethnically cleansed areas occupied by the Russians, that finding each other was often a very difficult task. Voluntary organizations like the Red Cross and the Salvation Army did their best. In this respect also the Post Offices played their vital role.

After contact had been made a large scale relief work grew up spontaneously. The closets were combed for all good quality but surplus clothing. Coffee, sugar, flour, canned food and other necessities were bought and packed for sending. In this extensive voluntary work participated not only the people born in Finland but also the younger generation, who helped in shopping, packing and writing addresses, sometimes without being asked bringing home a case of this or that and paying of their own money.

Not only Finnish Americans but also others participated. Meeting a Finnish friend they could ask:

- Are you still sending packages to Finland?
- Yes, I do.
- Oh, I'll see what I can do.

Then they brought things of their own or gave a sum of money. In one case, a Hollywood cinema magnate, who had a Finnish housekeeper, asked her every now and then if she continued sending parcels to her relatives in Finland and then opened his wallet and

gave a generous banknote or two for the purpose. A special mention is herewith due to Mr. Basil Robert McAllister, a New Yorker who on a clerks salary arranged an extensive relief work sending hundreds of parcels. For this extraordinary work he merited in August 1948 a special article in TIME-magazine entitled "Uncle Bob and Finland".

Altogether more than 2 million parcels were mailed this way in the years up to 1952, the year of the Helsinki Olympic Games, when the most difficult times were over.

### The role of the U.S. Postal Service

The United States Post Office did in those years a tremendous job already initially at receipt in small rural post offices and in large entities handling, transporting and dispatching millions of relief parcels to all corners of the world. In the case of Europe most of these parcels were directed via the New York Morgan Annex postal terminal. In the case of Finland smaller numbers were also directed via Boston, Mass. and occasionally through other offices of exchange.

The bulk, however, was handled in New York, where the personnel sorted, sacked and dispatched the mails, and considering the huge numbers with sometimes handwritten addresses hard to construe, only a minor number of parcels or bags were misdirected to another country.

To begin with the U.S. Post Office used burlap-bags packing as a rule three parcels in each. With the



severe shortage of mailbags these burlap-bags could be used also for onward transport inland. Latter the strong much larger proper canvas mailbags were introduced.

In New York the mails were trucked mostly to the 31st Street Pier in Brooklyn were the major transporter agency Moore-McCormack Lines took over, or to other piers nearby for the Swedish or occasional Finnish ships.

Moore-McCormack ships carried mail not only to Finland but on the way also to Norway, Denmark, Sweden and Poland as well as mails transiting Finland for the U.S.S.R.. The times of arrival varied depending on the number of ports to be called. Thus unavoidably the regularity of arrival suffered. Also time and again long-

shoremen's strikes on both sides of the Atlantic caused heavy accumulations and jammed the flow. Normally the transportation time from New York to Helsinki or occasionally to some other Finnish port was approximately one month sometimes less sometimes more.

### The arrival

The mails were received at port by postal personnel. The actual heavy work from hatch to reeling and on to the waiting trucks or to the pier for temporary stowage into harbour warehouses was done by longshoremen. The check-up and monitoring was done by postal employees, who also participated in the heavy work. Very often the ships arrived at odd hours, had to be waited for by the pier as the discharge started immediately regardless of the time of day or night.

The heaviest accumulation was in July 1947 when we had several ships arriving with mail - a total of 55.000 bags of parcel post. Especially in summertime the work under good conditions could be very swift. Then again in the semi-arctic winter when heavy winds blew over the Baltic bringing sleet and rain the work could be rather unpleasant. One such night the second mate in charge of one American ship came down to the hold carrying his mug of hot coffee. He noticed some friendly grumbling among the longshoremen, asked what was the trouble and disappeared, returning after a while with a large can of hot coffee that then went around from man to man.

A more sinister situation appeared on another American ship arriving late, and the waiting longshoremen to keep from the cold had fetched themselves with vodka from nearby ships and were on a lousy mood being required to hurry as the ship had to hurry to Leningrad for some demonstration. For several reasons the whole climate in the ships holds was nervous and irritating, nearly explosive. One of the worst troublemakers had got the ship's fire-axe in his hands playing with it. The ship's mate came down to the hold and coolly took the axe away and circulating it over his head throw it with a heavy bang up to the upper tween-deck. The situation calmed down immediately.

The ship personnel were always very cooperative which was also enhanced by the personal interest shown by the Head Postmaster of Helsinki, who liked to come over to follow receipt of mails.

Worth mentioning also was the case when the author of this article was directed to receive a large shipment of mails for both Finland and the U.S.S.R. arriving at a provincial port. I had telephoned the local postmaster asking him to provide the necessary personnel to assist me. He may not have understood the extent of the task or he simply had only one elderly postman to spare. Also in this case it was a Moore-McCormack ship. I stood at the railing wondering how to manage the operation of checking, receiving and directing several box-cars of mail and redirecting them to Helsinki on one hand and to the U.S.S.R. at the other hand. I must have looked

worried since one of the mates passing by asked me what was the trouble. I told him. Nothing to worry about, was his answer, and then he ordered the ships crew to assist. Everything went fine but I had no way but to give my most cordial thanks.

Unavoidably every now and then pilferage occurred in the ports of call causing extra work in preparing reports and collecting contents loose spread around. The ripped up bags and parcels were handled separately with the intention to minimize damage trying to match contents loose to the respective customs declarations. Fortunately the damages as a whole were after all minimal.

A heavy part of work was also the handling of transiting mails to the U.S.S.R. In cases of accumulations several boxcars were despatched over the border to their destinations Moscow, Leningrad, Minsk or Kiev.

### Handling the mails at the post office in Helsinki

Post Office trucks brought in the mails daily according to capacity of handling. At times of heavy accumulations overtime work was done extensively. The gift parcel posts from the United States and Canada were handled separately from other foreign mail. The opening of the bags were done by two teams of one customs officer and two to three postmen. The parcels were lifted on a table and stamped free of customs by the customs officer. A visiting high official from the Customs Administration asked:

- How do you discern in that speed if there are commercial parcels?
- By how heavily they fly! was the immediate reply given by the customs officer busy stamping "Free of customs".

Actually the commercial parcels were normally rather easy to separate because of their outlook and if occasionally sent onward they tended to be returned to the office of exchange for proper inspection, being also in interest of the respective addressee. Initially during the first years of greater need for relief no Customs clearance fee was levied on these parcels which were handed to their addressees free of all charges. Although most parcels were well packed, the rough handling and transport caused a certain number of parcels to arrive broken. A special team of officials were assigned to repack parcels. Also this service was offered free to the addressees.

Also a number of parcels were insufficiently or incorrectly addressed. Some times parcels addressed to people evacuated from the territories ceded to the U.S.S.R. were addressed to the former locations from where the Finns had been forcibly moved. Great care was taken to find the whereabouts and the new addresses where they had been relocated. Equally if the addresses were

wrongly or illegibly written. Even sometimes the slight differences in alphabetical characters could present even funny difficulties. One example was a parcel addressed:

*Hilma Jokinen  
Manta Hakinen  
Finland.*

At first glance it seemed that the parcel was addressed to two ladies. By the doubling the consonants in the lower name and adding dots used in the Finnish language for some vowels we arrived at a post office name Mänttä. A note was sent to that post office inquiring whether there eventually was a village named Häkkinen, and if so also an address with the name Hilma Jokinen also asking if she had relatives or friends in the United States that might have sent a parcel. With confirmation on all counts the parcel reached its destination as intended.

After finish of work at the office of exchange the parcels dropped through a conveyor slide down to the domestic department where, after finished handling of the inland parcel mails, new teams started sorting and directing the gift parcels to their respective destinations. Here again the work was mostly done by teams of personnel from other branches having the knowledge and capacity for

the task. The work was done as overtime, and only at low periods the parcels were sent onward in the normal flow together with other parcel post. At late evening the parcels were loaded into mail-coaches or in a large extent due to the lack of capacity into box-cars either directly to the office of destination or railroad junctions for onward transport.

### The impact

The arrival of the first parcels was a feast and a moment of great joy. To be mentioned only the tins of coffee, foodstuffs, sweets for children, toys and clothing. They were messengers of hope in an otherwise gloomy and triste time of an uncertain future. While not all had the benefit of receiving parcels some contents were handed to good neighbours and friends who thus at least partly becoming beneficiaries.

The struggle in guarding the nation's freedom, democracy and Scandinavian heritage proved successful and despite heavy losses Finland could stand on its own as the only eastern European country. In this respect the American gift parcel post played a notable role that requires our sincere respect and gratitude due to all who in this way participated in assisting a small nation in its darkest hour.

# Kalevalaista perinnettä länsirannikolla 1999



Yhdysvalloissa ja Kanadassa asuvat suomalaiset vaalivat tänäkin vuonna suomalaisuuttaan vuotuisilla kesäjuhlilla. Amerikkansuomalaisten järjestyksessä jo 17. FinnFest pidettiin Seattlesa, Washingtonin osavaltiossa 22.-25. heinäkuuta ja kanadansuomalaisten 60. Suurjuhla vain kivenheiton päässä Vancouverissa viikkoa myöhemmin. Siirtolaisuusinstituutin edustajina festivaaleilla olivat johtaja *Olavi Koivukangas*, erikoistutkija *Jouni Korkiasaari* ja tutkija *Timo Jaakkola*. Matkaan sisältyi myös käynti kahdessa suomalaisen aikoinaan perustamassa yhteisössä, Sointulassa ja Finn Slough'ssa. Jo ennen juhlaa Koivukangas oli kiertänyt kahden

viikon ajan Michiganissa ja Minnesotassa ja tutustunut siellä mm. vanhoihin amerikansuomalaisiin farmitaloihin. Tavoitteena oli löytää sieltä rakennuksia, jotka sopisivat tuotavaksi Peräseinäjoelle suunnitteilla olevaan siirtolaismuseoon.

## Roots and Wings

Washingtonin yliopiston kauniilla campuksella pidetyn FinnFestin teemana oli *Roots and Wings*, jolla haluttiin korostaa amerikansuomalaisten yhteyksiä nyky-Suomeen ja juuriinsa. Sukututkimus, internet ja hi-tech -Suomi olivat siksi näyttävästi esillä. Ohjelma koostui silti pääosin perinteisistä laulu-, musiikki- tanssi-

teatteri- ja elokuvaesityksistä, konserteista, näyttelyistä ja lukuisista luennoista sekä aina suosituista yleisötansseista. Keskeisellä sijalla oli tietenkin myös Tori markkinahumuineen. Kalevalan 150-vuotisjuhlan merkeissä ohjelmaan oli sisällytetty monenlaisia esityksiä, joista mieleenjäädin oli Sampo-musikaali. Suomesta juhlille oli kutsuttu useita esiintyjäryhmiä ja esiintyjä, joista tunnetuin oli YK:n erikoislähtelias Elisabeth Rehn.

Siirtolaisuusinstituutti oli FinnFestissä jo viidettä kertaa mukana siirtolaisrekisterinsä kanssa. Sukujuuriaan tutkiville oli järjestetty erityinen "genealogy room". Huoneen viidestä tietokoneesta kaksi oli siirtolaisrekisterin käytössä, kahdessa oli muita sukutietokantoja ja yhdestä oli suora internet-yhteys Suomen Sukututkimusseuran kirkonkirjatietokantaan, Hiskiin. Vuoden 2000 Finn Grand Festissä tällainen on line -yhteys on mahdollista myös siirtolaisrekisteriin, joka tulee internet-käyttöön vuo-



Salt Lake Cityssä asuva amerikansuomalainen sukututkimuksen ammattilainen Timothy Laitila Vincent neuvomassa juuriaan etsivää FinnFestin-kävijää. – Kuva: Jouni Korkiasaari.

den 1999 loppuun mennessä. Kiinnostus siirtolaisrekisteriin oli jälleen suuri ja ilahduttavaa oli havaita, että suurin osa asiakkaisista löysi rekisteristä sukulaisiaan.

## Suomihuumaa

Kanadansuomalaisten Suurjuhlien teemana oli ”Suomihuumaa – Finnhoria”. Tapahtumapaikkana oli yhteispohjoismainen monitoimitalo Scandinavian Centre Burnabyssa, joka on yksi monista Suur-Vancouveriin kuuluvista kaupungeista. Nelipäiväisen juhlan ohjelma koostui samantapaisista suomalaiskansallisista esityksistä ja tapahtumista kuin FinnFest. Juhlien suurin ero on siinä, että amerikansuomalaisten juhlilla Suomen historia, kulttuuri ja nykypäivä sekä toisaalta juurten etsintä ovat mm. luentojen muodossa paljon keskeisemmässä asemassa. Pääsyy tähän on luonnollisesti se, että kanadansuomalaiset ovat vielä suurimmaksi osaksi Suomessa syntyneitä ja yhteydet kotimaahan ovat heillä tiiviimmät ja tuoremmat kuin amerikansuomalaisilla. Täs-

tä syystä myös suomen kieli on Suurjuhlilla pääsiallisimmin käytetty kieli, kun taas FinnFestissä suomea ei kuule puhuttavan juuri lainkaan. Hauskimpiin Suurjuhlien ohjelmanumeroihin kuului eukonkankantokilpailu. Arvokkainta puolta edusti Kanadassa asuvien suomalaisten sotaveteraanien kunniaksi pystytetyn muistokiven paljastus. Suomesta tuotu graniittipaasi on yksi Suomen viimeisimmän puolustuslinjan, Salpalinnan, panssariesteinä käytettyä kivistä.

Eritoten toisen ja kolmannen polven amerikan- ja kanadansuomalaiset kokevat suomalaisuuden erilaisten ulkoisten tunnusmerkien kautta. Suomen liput ja vaakunat, kansallispuvut, kansanmuusiikki ja -tanssit näkyvät esimerkiksi suomalaisjuhlilla niin riittoisasti, että Suomesta vierailemaan tullut saattaa sitä jopa kummastella. Innokkaimmat käyvät itse suomalaisuuden ytimeen mytologian ja antropologisin ottein. Kalevala kokoaa ulkosuomalaisia kuten se kokosi suomalaisetkin 1800-luvulla, tuo yhteenkuuluvuutta ja antaa amerikan- ja kana-

dansuomalaisille aihetta olla ylpeitä juuristaan.

Kummankin festivaalin yhteydessä Jouni Korkiasaari jakoi jo edellisen vuoden FinnFestissä aloitetun amerikan- ja kanadansuomalaisia koskevan esitutkimuksen kyselylomaketta. Varsinainen tutkimusprojekti on tarkoitus aloittaa vuoden 2000 Finn Grand Festissä Torontossa. Esitutkimuksella saatu aineisto voidaan kuitenkin hyödyntää myös lopullisessa tutkimuksessa. Lomakekysely, joka on vain osa aineistonkeruuta, tulee levitettäväksi mm. internetin välityksellä.

## Sointula

Sointula sijaitsee Kanadan länsirannikolla pienellä Malcolm-saarella suuren Vancouver-saaren ja mantereen välissä. Vancouver-saaren eteläkärjestä, Victoriasta sinne on matkaa noin 450 kilometriä, mutta hyväkuntoista tietä pitkin matka sinne sujui nopeasti vuokra-autolla.

Sointula oli aikoinaan merkittävin suomalaisten siirtolaisten ihanneyhteiskuntaryitys, jonka

Amerikan- ja kanadansuomalaisten juhlalvetävät keskimäärin melko iäkäästä väkeä. Monia nuorempiakin juhlalvetävät kiinnostaisivat, mutta työn ja perheen vuoksi osallistuminen on vaikeampaa ja kosketus suomalaisuuteen etäisempää. Kuvassa vuoden 2000 Finn Grand Festin järjestelytoimikunnan puheenjohtaja Hans Myrskog ja tapahtuman ohjelmistosuunnittelusta vastaava varapuheenjohtaja Leena Petäjä Suurjuhlien juhlalparaatissa. – Kuva: Jouni Korkiasaari.





keulahahmona oli tunnettu utopiasosialisti ja lehtimies Matti Kurikka. Sointula perustettiin vuonna 1901. Utopiavaihetta kesti noin neljä–viisi vuotta, minkä jälkeen elämä saarella jatkui normaalina yhteisönä. Kurikka lähti sieltä muutamien kannattajiensa kanssa mantereen puolelle ja perusti vuonna 1905 uuden ihanneyhteisön Webster's Corneriin,

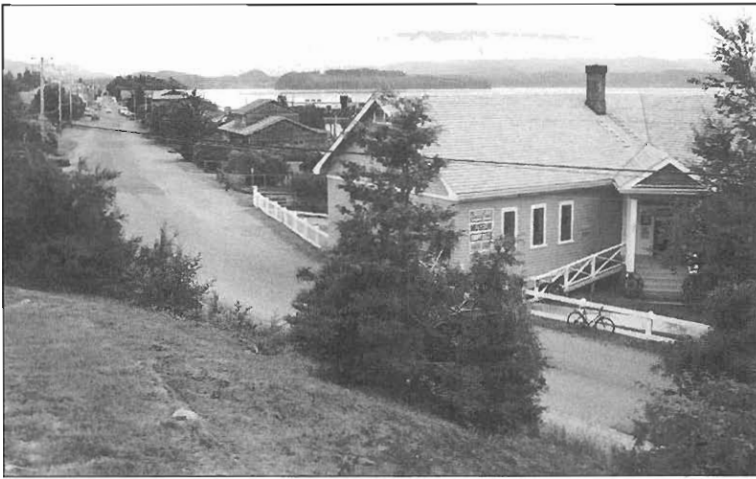
muutamia kymmeniä kilometrejä Vancouverista itään päin. Sielläkään utopia ei kestänyt kuin muutaman vuoden. Ikään kuin muistutuksena utopia-ajoilta Sointulan keskellä on asukkaiden omistama osuuskauppa, joka on edelleen toiminnassa.

Yllättävintä Malcolm-saaressa on sen koko. Saari on 24 kilometriä pitkä, mutta itse Sointulan

kylä on pieni, tosin vilkkain ja toimivin osa koko kompleksia. Kuvaavaa onkin, että kun ensimmäiset suomalaiset saapuivat paikalle sata vuotta sitten, pieni saareen tutustumaan lähtenyt tutkimusretkikunta eksyi pahanpäiväisesti. Maamerkkejä saati sitten karttoja tai teitä ei tuohon aikaan juurikaan ollut. Nyt siellä kulkee päällystettyjä teitä pitkin mukavasti.

Nyky-Sointula sijaitsee pari kilometriä alkuperäisestä paikastaan etelään. Sointulaan saapuvaa pistää ensimmäisenä silmään Vancouversaaressa, Port McNeillistä neljä kertaa päivässä liikennöivän autolautan laituri ja heti sen takana sijaitseva kylän maamerkki, osuuskauppa. Saarella voi yöpyä Malcolm Island Innissä, jonka yläkerta palvelee satelliitti-tv:llä varustettuna majatalona. Alakerrassa ovat puolestaan Sointulan yhteistoimintakeskus, videovuokraamo, ravintola ja pubi sekä saaren ainoa pankki. Muita yöpymisvaihtoehtoja ovat bed and breakfast -majoitus ja leirintäalue sekä mökit saaren itäosassa. Rauhaa etsivälle Sointula on varmasti nimensä veroinen paikka.

Vaikuttavinta antia Sointulassa on kylän pohjoispäässä luonnonkauniilla paikalla sijaitseva ja



Sointulan pääkadun varrella sijaitsevat kaikki saarelaisten tärkeimmät asioimispaikat, osuuskauppa, majatalo, ravintola, vakuutusyhtiö, terveysasema, haali ja museo (etualalla). – Kuva: Jouni Korkiasaari.



Vancouver-saarella Campbell Riverissä vuonna 1931 syntyneen Gloria Williamsin äiti oli kotoisin Kokkolasta ja isä Turusta. Sointulaan Gloria muutti avioliiton myötä vuonna 1951. Lapsuutensa hän vietti Webster's Cornerissa, jonka Matti Kurikka kannattajineen perusti Sointulasta lähtönsä jälkeen. – Kuva: Jouni Korkiasaari.



Raumalla vuonna 1935 syntynyt Veikko Rihtamo tuli Kanadaan vuonna 1956 ja asettui sinne pysyvästi kolme vuotta myöhemmin. Aluksi hän työskenteli mm. rahti- ja kalastuslaivoilla sekä tukkitois- sä, mutta saatuaan Kanadan kansalaisuuden vuonna 1965 hän osti oman kalastusaluksen ja ryhtyi itselliseksi kalastajaksi. – Kuva: Jouni Korkiasaari.



(Alh.) Harva sointulalainen on välttynyt visiitiltä kylän juhlapaikalle, haaliin. Taloa laajennettiin 20 vuotta sitten. – Kuva: Olavi Koi-vukangas.

hyvin hoidettu hautausmaa, jonka hautakivistä voi nähdä melkein pelkästään suomalaisia nimiä.

### *Suomalaisuus*

Suomalaisuus elää Sointulassa leppoisasti elämäänsä. Sointulalaisilla on ollut jonkin verran vaikeuksia hallinnon virkamiesten kanssa, koska saarella ollaan järempäisempiä kuin muilla lähialueilla. Liekö se sitten suomalaista verenerintöä.

Viimeisimmän Sointulaan muuttaneen (1981) Suomessa syntyneen asukkaan, Leo Viljakaisen mukaan saarella asuu vielä arviolta parikymmentä suomea puhuvaa ja noin neljäsosa eli parisataa asukkaista on suomalaista syntyperää.

Raumalaissyntyisen kalastajan Veikko Rihtamon mielestä parikymmenen vuoden kuluttua saarelta ei taida löytyä yhtään suomea puhuvaa ihmistä. Tänä päivänä Sointulassa yllättyy kuitenkin, kuinka puhtaasti kolmannen polven Suomessa koskaan käymätön kanadansuomalainenkin ryhtyy



käyttämään esi-isänsä kieltä lähes ilman aksenttia.

### *Kalastus elättää*

Kylän pienen sataman venepaljo- us kertoo sointulalaisten pääelin- keinosta, kalastuksesta. Aikoi- naan kalastus oli Sointulassa hy- vin tuottoisa ammatti, mutta ny- kyisin ajat ovat huonot, koska pyyntiaika on rajoitettu lyhim- millään vain pariin vuorokauteen vuodessa. Matkamme osui juuri tuohon ajankohtaan, ja suurin osa kalastajista olikin suunnannut

merelle hakemaan saalista, joka antaa elannon koko vuodeksi. Sointulan kalaa myydään paljon mm. Japaniin.

### *Sointulan haali*

Sointulan pääkadun 1st Streetin varrella, kylän museota vastapäätä olevalla mäellä komeilee harmaansinisenä aito suomalaishaali, joka edelleenkin on käytössä, joskaan ei yhtä tiiviissä kuin joskus 30 vuotta sitten. Tuolloin kylässä oli kaksi tanssibändiä, jotka vuorollaan antoivat tanssijoille



Nuijamaalla vuonna 1930 syntynyt Leo Viljakainen lähti heti armeijan jälkeen vuonna 1950 Torontoon. Armeijassa saamansa tankkikoulutuksen ansiosta hän löysi melko pian vakituisen työn maansiirtokoneiden kuljettajana ja viihtyi Torontossa kaikkiaan 30 vuotta. 1980-luvun alussa seikkailunhaluinen Leo osti oman purjevereen ja seilasi sillä Suomeen. Takaisin purjehdittuaan hän asettui vuonna 1981 Sointulaan ja työskenteli lähiseuduilla mm. kaivosmiehenä. Eläkkeellä jo kymmenen vuotta ollut Viljakainen on käynyt synnyinmaassaan neljä kertaa, viimeksi pari vuotta sitten. – Kuva: Olavi Koivukangas.

tahtia ja rytmin jytettä. Yhtyeet soittivat vuoronperään, jotta kaikki soittajatkin pääsivät lattialle vuorollaan kuvioita vääntämään. Suosituimpia tansseja olivat perisuomalaiset jenkka tai sottiisi, polkka ja valssi unohtamatta masurkkaakaan.

Sointulan läpikotaisin tunteva Gloria Williams kertoi, että toisen maailmansodan aikaan, kun rannikkovartiosto valvoi länsirannik-



Kauhajoella syntynyt ja Ilmajoella nuoruutensa viettänyt Tuula Pohjo, o.s. Kataja, lähti siskonsa luo kylään Sointulaan vuonna 1966 ja on nyt ollut sillä reissulla jo 33 vuotta avioiduttuaan sointulalaisen kalastajan Lenni Pohdon kanssa. Neljästä lapsesta yksi asuu vielä kotona ja muutkin lähitienoilla. Suomessa Tuula on käynyt kuusi kertaa, viimeksi vuonna 1998, ja suunnittelee jälleen matkaa ensi vuodeksi 90-vuotiaasta äitiään tapaamaan. Sointula on Tuulan mielestä hyvä ja turvallinen paikka asua ja kasvattaa lapsia. – Kuva: Jouni Korkiasaari.

koa tehostetusti japanilaiskujen varalta, sotilaat suunnittelivat vasta vasten partioreittinsä Sointulan lähialueille lauantai-iltana, jotta heille osuisi mahdollisuus osallistua paikallisiin tansseihin. Eräs vartioveteraani oli lähettänyt hiljakoin kirjeenkin, jossa hän oli kaihoisasti muistellut ”partioretkiään” Sointulan haalille.

Itse haalin juhlasali vetää vertoja mille tahansa vastaavalle paikalle Suomessa. Liukas lattia soveltuu vaativaankin hinkkaukseen. Lipunmyyntipiste, joka on aivan salin vieressä, oli varustettu luukulla, jotta lipunmyyjäkin saattoi katseella osallistua tanhuihin. Tiloissa järjestetään edelleen juhlatilaisuuksia, mm. häitä, ja jos kyseessä ovat suomalaishäät, niin alakerran leivinuunilla varustettu juhla-ateriointitila otetaan käyttöön vanhojen tapojen kunniaksi. Alakerrassa sijaitsee myös putka, ”miestenhuone”, jonne innokkaimmat juhla juoman nauttijat johdateltiin selvittämään tekosiaan.

Haalia laajennettiin 1980-luvun vaihteessa juhlasalia avartamalla, mikä aiheutti joidenkin

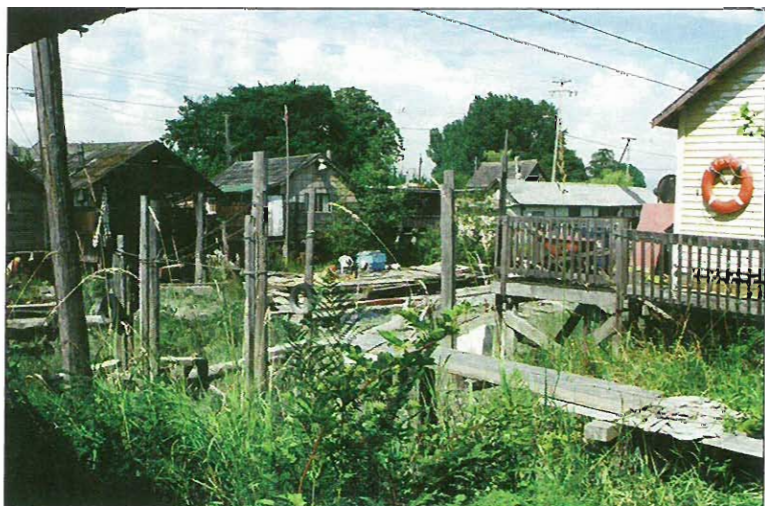
paikkakuntalaisten mielestä akustiikan perikadon. Juhlien järjestämisen lisäksi tiloissa voidaan nykyään pelata mm. pöytätennistä, vaikka varsinaiset liikuntatilat ja myös partiolaisten kokoontumispaikka sijaitsevat haalin vieressä olevassa talossa.

## Finn Slough

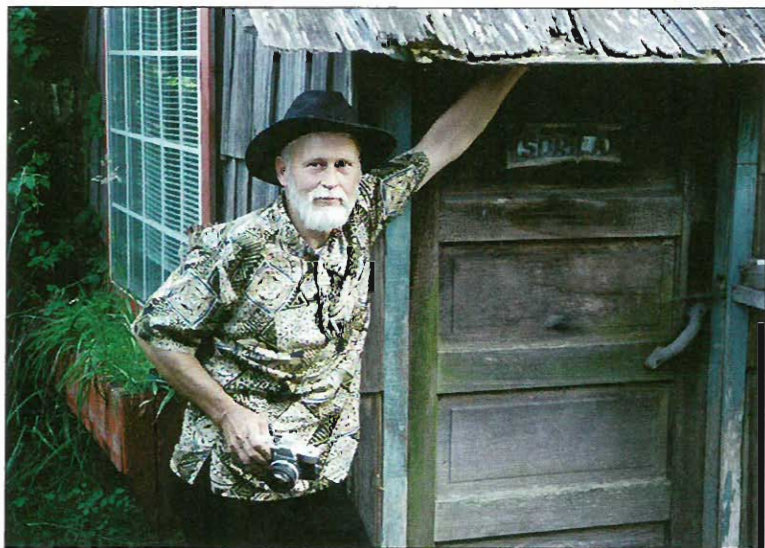
Toinen kiinnostava, mutta harvojen tuntema suomalaisten perustama yhteisö Länsi-Kanadassa on puolen tunnin ajomatkan päässä Vancouverin keskustasta sijaitseva kalastajakylä Finn Slough (Richmond, B.C.). Erikoisinta siinä on se, että kylä on rakennettu Fraser-joen nousuvesialueelle pylväiden varaan. Osa taloista sijaitsee pienellä Gilmore-saarella, jonka taloihin pääsee jalkaisin lankuista tehtyä siltaa ja pitkospuuta pitkin. Kylän perusti Himangalla syntynyt Mikko Hihnala (1850–1930), joka myöhemmin muutti sukunimensä ”kielisten” suussa paremmin taipuvaksi Jakobsoniksi. Hän muutti Amerikkaan vuoden 1870 tienoilla ja



Rämettyneessä Finn Slough'ssa (slough = räme) asui 40 vuotta sitten parhaimmillaan yli 200 suomalaista. Nousuveden aikaan vesi nousee pari metriä, ja tällöin veneellä pääsee purjehtimaan kylän keskelle. Kerran vuodessa asukkaat saavat varautua veden nousemiseen yli lattiatason. – Kuva: Jouni Korkiasaari.



Jyväskylästä kotoisin oleva Eero Sorila oli 12-vuotias, kun hän muutti vanhempiensa mukana Kanadaan vuonna 1956. Hän opiskeli University of British Columbiassa historian maisteriksi 1960-luvun lopulla. Valokuvaajana ja freelance-toimittajana nykyisin toimiva Sorila on kirjoittanut Finn Slough'n historian ja dokumentoinut sitä valokuviksi useiden vuosien ajan. Kuvassa Sorila Finn Slough'ssa olevan kesämökkinsä edustalla. – Kuva: Jouni Korkiasaari.



työskenteli kaivostöissä mm. Astoriassa. Vuonna 1892 hän tuli ensimmäistä kertaa Kanadaan ja ihastui Finn Slough'n tulevaan sijaintipaikkaan Lulu Islandiin niin syvästi, että päätti jäädä sinne asumaan ja ryhtyä kalastajaksi. Hänen perässään sinne muutti pian kymmeniä suomalaisia, hekin pääasiassa himankalaisia. Enimmillään, 1950- ja 1960-luvulla, siellä asui yli 70 suomalaisperhettä.

Kylän suomalaisperäinen väestö muutti 1970-luvulla "kuivalle maalle" aivan kylän lähituntumaan, jossa suomalaisista muistuttaa mm. alueen pääkatu Finn Road. Viimeinen Finn Slough'n vakinaisista suomalaisasukkaista oli Toivo Boren, joka muutti sieltä pois vuonna 1983. Monet kylän jo varsin rapistuneista mökeistä ovat nykyisin kesämökkikäytössä tai taiteilijoiden asuntona. Asukkaat ovat jo vuosia käyneet

kamppailua Finn Slough'n suojelemiseksi kylää uhkaavilta maankäyttösuunnitelmilta, jotka näkyvät jo lähialueille nousseina varakkaan väestön "ökotaloina".

Tekstissä mainituista tapahtumista ja yhteisöistä saa lisätietoja mm. internetin kautta. Tarvittavat linkit löytyvät Siirtolaisuusinstituutin [www.utu.fi/erill/instmigr/](http://www.utu.fi/erill/instmigr/).

Timo Jaakkola  
Jouni Korkiasaari

# Matka pohjoisen rajaseuduilla

Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän pohjoiset alueet ovat perinteistä väestön muuttoliikkeiden aluetta. Väestöryhmät idästä, lännestä ja etelästä ovat kohdanneet toisensa näillä alueilla aina kivi-kauden ajoista lähtien. Täällä on liikkunut saamelaisia, norjalaisia, suomalaisia, karjalaisia ja venäläisiä. Täällä ovat kohdanneet myös erilaiset kulttuurit ja uskonnoista ainakin idän ortodoksisuus ja lännen luterilaisuus.

Kiinnostukseni Lapin ja Pohjois-Norjan muuttoliikkeitä kohtaan on jatkunut kauan ja juontaa harrastukseeni kerätä tietoja suomalaisten siirtolaisten eri puolilla maailmaa sijaitsevista muistomerkeistä. Tänä kesänä minut sai liikkeelle kaksi asiaa: toisaalta Suomen tiedetoimittajien liitolta saamani apuraha, jonka turvin minun tuli käydä tutustumassa Ruijan Vesisaassa siirtolaismonumenttiin ja Ida Tuomaisen museoon ja toisaalta tieto siitä, että elokuun lopulla juhliataan kolttasaamelaiten nykyisille asuinsijoilleen asuttamisen 50-vuotista historiaa.

## Saamelaiset

Saamelaiset ovat alkuperäiskansaa; heillä on oma historia, kieli, kulttuuri, elinkeinot, elämäntapa ja identiteetti. Suomessa saamelaisia lasketaan olevan 6 500, Norjassa yli 40 000, Ruotsissa 15 000 ja Venäjällä 2 000. Saamen kieliä on useita, eivätkä eri kieliryhmiin

kuuluvat yleensä ymmärrä toisanaan. Suomen Lapissa on kolme saamen murretta, mikä jakaa saamelaiset kolmeen heimoon. Suomeen asuttamisensa 50-vuotisjuhlaa viettävät kolttasaamelaiset ovat pieni ryhmä lähinnä Inarin kunnassa Sevettijärven ja Näätämön alueella. Inarinsaamelaiset ovat pienin Suomen saamelaisyryhmistä. Sen sijaan tunturisaamelaisia on kaksi kertaa niin paljon kuin edellä mainittuja yhteensä. Usein saamelaisyryhmistä käytetään muitakin nimityksiä, joita on annettu mm. asuinalueen maastotyyppin tai harjoitetun elinkeinon mukaan.

Saamelaiset ovat muuttaneet eteläisestä ja keskisestä Suomesta vähitellen kohti pohjoista keskiajan loppuun mennessä vältellen verotusta ja yhteenottoja suomalaisen maanviljelijäväestön kanssa. Ruijan rannikolle heitä on levittäytynyt viikinkiajan lopulla ja Ruotsin ja Suomen Lapin suurten jokien suut on asutettu keskiajalla.

Viranomaisten taholta saamelaiset ovat saaneet erilaista kohtelua eri aikakausina. Tänä päivänä he taistelevat kiivaasti omasta identiteetistään ja oikeuksistaan.

### *Siida – Inarin Saamelaismuseum ja Ylä-Lapin luontokeskus*

Matkani ensimmäinen varsinaisen kohde oli Siida, Inarin Saamelaismuseum ja Ylä-Lapin luontokeskus, joka avasi ovensa huhti-



kuussa 1998 Inarin kirkonkylässä. Museon piha-alueella sijaitseva Inarin ulkoilmamuseo (perustettu 1959, avattu yleisölle 1962) sai tällöin seurakseen professori Juhani Pallasmaan suunnitteleman modernin uudisrakennuksen, jonne sijoittuvat museon ja luontokeskuksen yhteiset kulttuuri-ekologiset näyttelyt.

Siidan ainutlaatuiset näyttelyt kertovat pohjoisen luonnon ja saamelaisen alkuperäiskansan sopeutumisesta elämään ääri rajoilla. Johdantonäyttely kertoo kronologisessa järjestyksessä alueen geologisesta, biologisesta ja kulttuuriekologisesta kehityksestä, joka rinnastetaan aikajanalla muun maailman samanaikaisiin tapahtumiin. Varsinainen päänäyttely jakautuu kaamoksen ja yöttömän yön puoliskoihin, ja edelleen neljään päävuodenaikaan. Ulkokehällä esitellään maamme pohjoisimmat luonnonmaisemat sekä alueen eläinten ja kasvien elämää. Näyttelyn sydämessä, sisäkehällä, esitellään saamelaiskulttuuria yhteydessä ympäröivään luontoon. Näyttelyn toteutuksessa on nerokkaalla tavalla yhdistetty kuva, liike ja ääni moniaistiseksi elämykseksi.

Tuomaisen eli Viinikan kaupunkitalo Vesisaareissa on saanut nimensä omistajiensa mukaan. Tämä museoitu ja hyvin hoidettu suomalaistalo on peräisin 1840-luvulta ja käsittää navetan/tallin, saunan, leivintuvan ja pajan. Sen rakennustapa ja hirret ovat peräisin Vienanmeren rannikolta. Talossa olevat näyttelyt esittelevät suomalaisten maahanmuuttoa sekä maataloutta ja kalastusta, jotka olivat heidän pääelinkeinonsa täällä. – Kuva: Pentti Kalhama.



### Näyttely "Sää'mjie'llem – Kolttaelämää"

Varsinaisten päänäyttelyjen lisäksi Siidassa on myös vaihtuvien näyttelyjen tila. Tänä kesänä oli esillä Saamelaismuseon ja Kolttien kyläkokouksen kokoama kolttasuutuksen 50-vuotisjuhlanäyttely "Sää'mjie'llem – Kolttaelämää". Huomion kohteeksi on otettu määrältään vähäinen kolttaasaamelaisien joukko. Näyttelyyn pääteemoina ovat kolttien perinteinen elämänmuoto vuotuiskiertoon perustuneissa Suonikylän, Petsamon ja Paatsjoen siidoissa, evakko- ja asuttamisaika sekä kulttuurin ja sosiaalisen elämän murrokset uusilla asuinsijoilla Inarin kunnan itäosissa. Ennen talvi- ja jatkosotaa 1939–44 koltat asuivat sodan jälkeen Neuvostoliitolle luovutetulla Petsamon alueella. Sieltä heidät evakuoitiin talvisotaa pakoon Tervolaan, mutta he palasivat jatkosodan aikana takaisin koteihinsa. Sodan loppuvaiheessa he joutuivat muuttamaan jälleen, ensin Inariin ja syksyllä 1944 Lapin sodan ja

loista Keski-Pohjanmaalle (Kalajoelle), missä osa koltista joutui viipymään vuoteen 1946 saakka.

Kolttaasaamelainen kulttuuri poikkeaa monessa suhteessa muiden saamelaisien kulttuurista. Kuitenkin nykyään Suomen kolttien elämäntapa ei ulkoisesti juuri poikkea suomalaisesta, joiden kanssa he elävät rinnakkain Sevetijärven ja Näätämon alueilla. Vanhemmat naiset käyttävät usein kolttapukua arkipäivänäkin, nuoret vain juhlatilaisuuksissa. Ortodoksinen usko on osa jokapäiväistä elämää. Vanhat kolttatavat, joihin he ovat aikojen kuluessa saaneet vaikutteita mm. venäläisiltä, karjalaisilta ja komeilta näkyvät erilaisissa juhlatilaisuuksissa.

Vielä 1960-luvulla poronhoito oli kolttien tärkein elinkeino ja muutenkin elettiin lähes puhdasta luontaistaloutta. Vuosikymmenen lopulla alkoi kuitenkin suuri muuttoliike työn perässä etelään ja ulkomaille. Nykyisin pelätään, että kun kolttanuoret lähtevät opiskelemaan, he jäävät sille tielleen. Toisaalta kolttaasaamelaisien identiteetin vahvistumisen myötä myös nuo-

ret ovat kokeneet kolttaaperinnön arvokkaaksi. Nykyään lapset ja nuoret opiskelevat mielellään kolttaa koulussa ja käyttävät juhlassa kolttasuusteita.

### Kohti kveenien maita

Pohjois-Norja on kautta aikojen ollut norjalaisten, suomalaisten, saamelaisien ja venäläisten sulautumis- ja yhteistoiminta-alue. Matkani näille alueille alkoi Etelä-Varangista, kohteena ensi vaiheessa Kirkkonieki ja Etelä-Varangin museo. Etelä-Varangin väestö muodostui 1800-luvun alkupuolella kolttasuut- ja merisaamelaisista, suomalaisista maahanmuuttajista (kveeneistä) ja norjalaisista. Tästä johtuen alue on ollut monien heimojen kohtaamispaikka, missä kulttuurit ovat vahvasti vaikuttaneet toisiinsa. Vanha metsästyskulttuuri pysyi kauan kolttaasaamelaisien kulttuurina, mutta uusien väestöryhmien tullessa tapahtui voimakas erikoistuminen kalastukseen, maanviljelykseen sekä metsän- ja poronhoitoon



Vesisaaren siirtolaismonumentin on valmistanut kemiläinen kuvanveistäjä Ensio Seppänen. Patsaan jalustan vasemmalla puolella on teksti: "Tämä muistomerkki pystytettiin vuonna 1977 tunnustukseksi siitä merkityksestä, mikä suomalaisten maahanmuutolla on ollut Finnmarkin läänin kehitykselle ja kasvulle." Sama teksti on oikealla puolella norjankielisenä. – Kuva: Pentti Kahama.

on suomalaissyntyistä, ja suomi on edelleen elävä kieli kylässä. Pykeijasta löytyy vielä suomalaistyyppisiä sukunimiä ja mm. uskonnossa on suomalaisvaikutteisia piirteitä.

#### *Vesisaari*

Matkalla Vesisaareen pysähdyimme Varangin saamelaimuseoon, joka sijaitsee Varanginvuonon pohjukassa. Seutu kuuluu merisaamelaisten ydinalueeseen. 1800-luvun lopulla heidän elämäntapansa leimasi suurinta osaa Ruijan vuonoalueita ja samalla niitä alueita, joille suomalaisia (kveenejä) muutti.

Kveenien pääasutusalue on ollut Itä-Ruijassa Varanginvuonon rantamilla. Alkuun useimmat olivat muuttaneet Tromssaan ja Länsi-Finnmarkiin, mutta 1830-luvulta alkaen Varanginvuonon runsaat kalansaaliit houkuttelivat kveenejä idemmäksi Vesisaaren tienoille. He asettuivat asumaan Vesisaaren keskustan ympärillä oleviin vuononvarren pikkukyliin. Alueella on tänäkin päivänä voimakas suomalaisen kulttuurin ja rakennustavan leima.

Kveenit olivat kuitenkin vuosisadan vaihteessa tavallaan unohtuneet yleisestä tietoisuudesta, kunnes vasta 1900-luvun puolivälin jälkeen heidät keksittiin uudelleen, kun etnisistä vähemmistöistä alettiin maailmanlaajuisesti kiinnostua. Samoihin aikoihin uussiirtolaisten saapumisen kanssa alkoi 1960- ja 1970-luvuilla etninen herääminen, mikä näkyi Pohjois-Norjassa ensimmäiseksi saamelaisten etnopolliittisena aktiivisuutena. Ruijan suomalaisten ja kveenien parissakin kiinnostuttiin kieli- ja kult-

#### *Kirkkoniemi ja Pykeija*

Etelä-Varangin museossa sain ensimmäisen kosketuksen kveeneihin. Kveeneiksi kutsutaan sitä suomenkielistä väestöä, joka vaelsi pohjoiseen Ruijaan Jäämeren rannoille viljelemään maata, työskentelemään kaivoksissa ja kalastamaan. Varhaisimpia yksittäisiä viittauksia suomenkielisistä asukkaista on tutkimusten mukaan jo keskiajalta, mutta ensimmäisen varsinaisen muuttoaalton katsotaan alkaneen 1700-luvulla ja toisen huippukauden ajoittuvan vuo-

sien 1830–60 väliseen aikaan. Kolmas muuttoaalto oli 1960–80-luvuilla, jolloin suomalaiset maahanmuuttajat kohtasivat tiettyjä suomalaisuuden piirteitä vanhan kveenikulttuurin perinteessä.

Kirkkoniemestä suuntasimme kohti Pykeijaa, joka on ainoa Etelä-Varangin kalastajakylä. Idyllinen kylä meren rannalla on Ruijan ainoita paikkakuntia, joita ei poltettu maan tasalle sotien aikana. Niinpä sen rakennuskannassa on edelleen nähtävissä 1800-luvulta säilyneitä suomalaispiirteitä. Suurin osa Pykeijan asukkaista



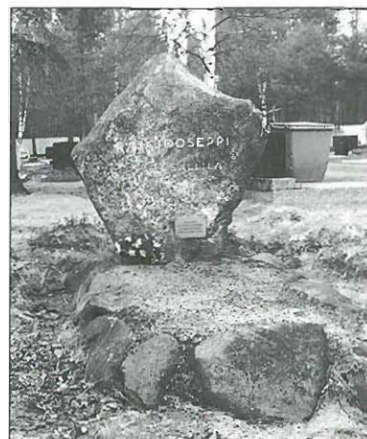
Siirtolaismonumentin paljastustilaisuuteen osallistuivat Norjan kuningas Olavi, presidentti Urho Kekkonen sekä Ruotsin kuningas Kaarle XVI Kustaa. Vesisaaren kirkon edustalla oleva "kuningaskivenkivi" säilyttää muiston tästä tapahtumasta. – Kuva: Pentti Kalhama.



Urho Kekkonen kansallispuistossa on rajanylityspaikka nimeltä Raja-Jooseppi. Joosepin elämäntarina sitoo mielenkiintoisella tavalla yhteen matkareittini. Josef Sallila syntyi Parkanossa 1.1.1877. Seikkailunhalu ajoi nuoren miehen Rovaniemelle ja myöhemmin rautakaivoksille Ruotsin Jällivaaraan. Sieltä hän siirtyi Pohjois-Norjaan, Ruijaan, josta löysi itselleen vaimon Tiltan, eli Maria Matilda Lehihoisen. He asettuivat ensin Petsamoon ja vuoden 1915 tienoilla Luttojoelle. Jooseppi oli etevä erämies, puoskari, helmenpyytjä ja

kalastaja, jolla oli suuri porokarja, lemmiä ja lampaita. Kertomukset hänen suhteistaan muihin yksinäisellä asuinalueella liikkuviin ihmisiin ovat monien tarinoiden väreittämiä. Jooseppi joutui vuonna 1944 muiden Lapin asukkaiden tavoin evakkoon Pohjanmaalle. Hän kuoli 10.5.1946 ja hänet on haudattu Ivalon hautausmaalle.

Kun suomalaiset sotien päätyttyä rakensivat rajanylityspaikan Joosepin asuinalueen läheisyyteen, sai vartioasema nimekseen Raja-Jooseppi. – Kuva: Saariselän Sanomat.



tuuriasioista sekä etnisestä järjestötoiminnasta. Tällöin "pääkaupunkiin" Vesisaaren perustettiin Norjalais-Suomalainen yhdistys, jonka tehtävänä oli edesauttaa alueen eri väestöryhmien yhteisymmärrystä. Melko nopeasti yhdistyksen keskuudessa syntyi

muistomerkkijätös, jonka tuloksena vuonna 1977 valmistui yli 8 metriä korkea ja 23 tonnia painava vaikuttava monumentti.

Matkani herätti monia ajatuksia, mutta päällimmäiseksi jäi vahva tunne siitä, että saamelaiset, kveenit ja 1960-luvulta alka-

en Norjaan muuttaneet suomalaiset haluavat löytää, säilyttää ja vahvistaa omaa etnistä taustaansa ja eri tavoilla ylläpitää keskustelua myös virallisilla tavoilla.

Maija-Liisa Kalhama



## **Siirtolaisuusinstituutti 25 vuotta 1974–1999**

Siirtolaisuusinstituutti juhlii 25-vuotista taivaltaan 16.–19.11.1999.

Juhlaviikon aikana muistelemme kuluneita vuosia ja kerromme monipuoliseksi kehittyneestä tämän päivän toiminnastamme. Järjestämme instituutin eri toiminta-alueista omat teemapäivänsä, jolloin esittelemme arkiston, kirjaston ja siirtolaisrekisterin kiinnostavia palvelumuotoja sekä laajaa tutkimustoimintaamme. Viikko huipentuu 19.11. pidettävään juhlaseminaariin ja iltavastaanottoon Siirtolaisuusinstituutissa.

Toivotamme kaikki vuosien varrella tutuiksi tulleet lukuisat yhteistyökumppanimme sekä muut toiminnastamme kiinnostuneet lämpimästi tervetulleiksi juhlimaan kanssamme.

Toimintamme tukemiseen tarkoitetut huomionosoitukset pyydämme ohjaamaan Siirtolaisuusinstituutin tilille OP 571113-411441. Viestikenttään pyydämme merkitsemään lahjoittajan nimen ja osoitteen.



## **The 25th Anniversary of the Institute of Migration, 1974–1999**

The Institute of Migration celebrates its 25th anniversary on November 16–19, 1999.

During the jubilee week we will recall the past years as well as present the Institute's wide activities of today. The Archives, the Library, the Emigrant Register and the Research Department will each be presented in particular theme days.

The reception ceremonies will take place at the Institute of Migration on November 19.

We warmly welcome all our friends to celebrate with us!

If you would like to commemorate the celebration with financial support, please address your remittance to Osuuspankki, Turku, 571113-411441, provided with your name and address.

## Vuoden 1999 apurahat

### **Niilo ja Helen Alhon rahasto, yhteensä 30 000 mk**

Kuusela, Sanna	<i>Amerikansiirtolaisten kuolema, kuolemasta kertominen ja kuolemaan liittyvä tapakulttuuri 1860–1960</i>	5 000 mk
Martikainen, Aino	<i>Finndianssit perhekuvasa; Michiganin suomalaisten ja ojibwojen kulttuurin ilmeneminen valokuvissa</i>	5 000 mk
Melkas, Eevaleena	<i>Suomalaisten siirtokuntien aatteellinen tausta ja perustamisvaiheet Brasiliassa ja Dominikaanisessa tasavallassa 1925–1932</i>	6 000 mk
Ritari, Aulikki	<i>Ashtabula Harboriin ja sen lähistölle vuosisadan vaihteessa muuttanut suomalaisyhteisö, sen sulautuminen ja akkulturoituminen uuteen ympäristöön</i>	7 000 mk
Saaristo-Parovuori, Helena	<i>Ingrid Mackeyn (ent. Saaristo) suomenkielisen jäämistön tutkiminen ja tallentaminen</i>	7 000 mk

### **Kaarle Hjalmar Lehtisen rahasto, yhteensä 20 000 mk**

Hirviniemi, Riia	<i>Australiansuomen muuttuminen kolmen sukupolven aikana</i>	2 000 mk
Javanainen, Siru	<i>Koulun ja kodin kohtaaminen Lohjan suomalais- ja maahanmuuttajaperheissä</i>	5 000 mk
Kyntäjä, Eve	<i>Inkerinsuomalaisten, venäläisten ja virolaisten akkulturaatio ja etninen identiteetti Suomessa ja EFFNATIS-tutkimusprojektin aineiston kokoaminen ja muokkaaminen</i>	5 000 mk
Lammervo, Tiina	<i>Suomalaisten siirtolaisten suomenkielen säilyminen ja säilyttäminen Queenslandissa, Australiassa</i>	4 000 mk
Skopa, Eleonora	<i>Kansakunnan itseymmärrys ja muukalaisvastaisuus</i>	4 000 mk

# Muuttoliikkeet Venäjältä länteen

Elli Heikkilä



Joensuun yliopisto järjesti *Euroopan unionin rajalla* -symposiumin *Muuttoliikkeet Venäjältä länteen*, 17.-19.6.1999. Symposiumissa oli luennoitsijoita Suomen lisäksi useista eri maista, kuten Venäjältä, Virosta, Saksasta ja Kreikasta. Osallistujia oli liki 80 henkilöä.

Maamme ulkomaalaisväestön määrä on Euroopan alhaisimpia: noin 85 000 ulkomaalaista eli vain 1.7 % väestöstä. Suomeen tulijoista puolet tulee työelämään. Inkeriläisten paluumuutto Suomeen käynnistyi 1990-luvun alussa ja jatkui laman aikana. Heistä puolet asuu pääkaupunkiseudulla. Työministeriön politiikan osaston johtajan, Mervi Virtasen, mukaan paluumuuttojonossa on noin 20 000 inkeriläistä, mutta vuosittain heitä voidaan ottaa vastaan noin 2 000. Vuonna 1998 heitä tuli maahan vain 1 400, sillä vastaanottavista kunnista ei löytynyt riittävästi asuntoja.

Suomeen aikoville on järjestetty maahanmuuttovalmennusta esimerkiksi Pietarissa ja Petroskoissa. Paluumuuttajien koulu-

tustaso on varsin korkea: 30 % tulijoista on korkeakoulututkinto. Inkeriläisten työttömyysaste Suomessa on ollut alle 40 %, kun taas joidenkin maamme pakolaisryhmien työttömyysaste on jopa 70 %. Inkeriläisten työllistyminen on ollut nopeampaa, sillä heillä on usein paremmat kielelliset valmiudet kuin muilla maahanmuuttajaryhmillä. Asennetutkimusten mukaan inkeriläisiin suhtaudutaan maassamme varsin suopeasti.

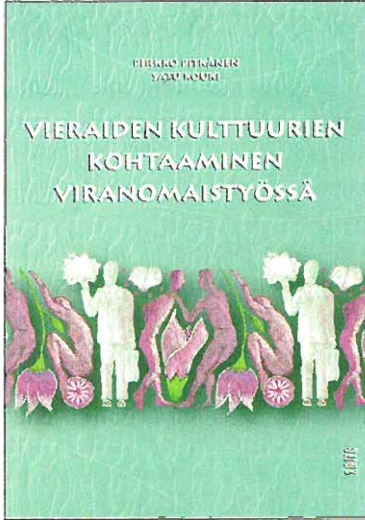
Nuoremmat paluumuuttajat eivät ole oppineet kotimaassaan juuri lainkaan suomen kieltä. Hallituksen selonteon mukaan tuleekin parantaa suomen kielen taitoa ja maahanmuuton valmiuksia jo ennen muuttoa lähtöalueella. Suomea osaavat saavat etusijan. Inkerinsuomalaisia tulee myös tukea heidän kotiseudullaan, jotta muuttotarve Suomeen vähenisi ja näin voitaisiin ylläpitää suomalaisperinnettä rajan takana.

Tutkijat Mikhaïl Leoukhine ja Pentti Stranius Joensuun yliopiston Karjalan tutkimuslaitokselta ovat selvittäneet venäläisen älymystön muuttoa länteen. Tapaus-

tutkimus on tehty Joensuussa. Heidän kyselytutkimuksensa mukaan tärkeimpänä syynä Suomeen tuloon on avioliitto ja perheen yhdistäminen, toisena työhön liittyvät syyt ja kolmantena suomalaisuuteen tunnettu henkinen ja kulttuurinen yhteenkuuluvuus. Vastaajien enemmistö toimi täällä omassa ammatissaan ja 56 % näki työmahdollisuutensa erinomaisina tai hyvinä. Useat pitivät suomalaisista yhteiskuntaa oikeudenmukaisena ja kokivat työpaikoillaan suhtautumisen myönteisenä. Vastaajissa oli iso joukko opettajia sekä mm. lääkäreitä ja ekonomia.

Kyselytutkimuksen koulutuspuolen vastauksissa tuotiin esille loppututkimusten vastaavuuden määrittelyn tarkeys. Työllistymisen parantamiseksi tulisi olla tietokonekursseja ja tekniikan opetusta. Esitettiin toive, että alkeiskurssin opettajien olisi osattava kertoa asioista myös venäjän kielellä. Valmentavilla kielikursseilla pitäisi myös olla eritasoisille opiskelijoille omat ryhmänsä.

## Kirja-arviointeja



**Pirkko Pitkänen ja Satu Kouki:**  
**Vieraiden kulttuurien kohtaami-**  
**nen viranomaistyössä. Edita,**  
**Helsinki 1999. 130 s.**

Maahanmuuttajat ja suomalaiset kohtaavat useimmiten ensimmäisen kerran ns. virallisissa, byrokrattisissa yhteyksissä. Tuskinpa mikään muu suomalaissegmentti on työnsä puolesta niin paljon tekemisissä maahanmuuttajien kanssa kuin valtion palkolliset. Tämän vuoksi on ollut aiheellista tutkia viiden virkamiesryhmän, rajavartioiden, poliisien, sosiaalityöntekijöiden, työvoimaviranomaisten ja opettajien asenteita ulkomaalaisiin ja yleensä vieraisiin kulttuureihin sekä selvittää ryhmien ulkomaalaisasenteiden erot. Aihepiiriä ei ole paljon tutkittukaan.

Pirkko Pitkäsen ja Satu Koukin viranomaistutkimus fokusoituu kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja assimilaatioon. Loppu-

tulokset eivät yllätä. Suomalaisissa kiteytyy jokseenkin voimakkaana me ja muut -asetelma, joka tutkimuksen tulosten perusteella ilmenee myös virkamiehistössä. Nyt tuli todistettua, että rajavartijat ja poliisit suhtautuvat varauksellisemmin ulkomaalaisiin kuin muut virkamiesryhmät.

Klassinen kysymys, kenet vastaanaja hyväksyisi lapsensa hoitajaksi, paljastaa asenteet vaivihkaa: jopa rajavartijat ja poliisit suhtautuvat hyvinkin positiivisesti suomalaisiin, ruotsalaisiin ja saksalaisiin lastenhoitajiin. Todennäköisesti muutkin länsimaalaiset, kuten tanskalaiset ja britit olisivat saaneet yhtä suopean vastaanoton. Somalialaisia tai marokkolaisia lastenhoitajia taas vieroksutaan. Raja tunnutaan vetävän meikäläistä lähellä olevan ja vierauden, muiden kulttuurien väliin. Muissa ammattiryhmissä on tässä suhteessa kaksi kertaa enemmän positiivisesti vieraampiin kulttuureihin asennoituvia. Toisaalta kaikki ammattiryhmät olivat maahanmuuttajien assimilaatiota vastaan tai suhtautuivat siihen neutraalisti.

Viranomaiset pitivät maahanmuuttajasuhteitaan hyvinä. Kaksi kolmasosaa poliiseista kieltäytyi uskomasta, että maahanmuuttajat suhtautuvat heihin epäluuloisesti. Toisaalta 84 % poliiseista uskoi, että kotimaan kokemukset vaikuttavat negatiivisesti pakolaisten käsityksiin poliiseista. Mielenkiintoista oli havaita rajavartioiden ja poliisin positiivisempi suhtautuminen jo käytössä olevaan syrjinnän vastaiseen toimintaan. Opettajat taas halusivat huomattavasti voimakkaammin poliisin puuttumista rasistiseen

väkivaltaan, ja he toivoivat lisäksi oikeustoimia enemmän kuin poliisit. Luonnollisesti eri virkamiesryhmillä on erilaiset asiakkaat, ja käsitykset muovautuvat heidän palautteensa seurauksena. Olisikohan tutkimuksessa silti pitänyt kysyä tasapuolisuuden vuoksi virkamiesten mielipidettä antirasistisista kasvatustoimenpiteistä kouluissa?

Pitkäsen ja Koukin tutkimuksella päästään varmasti sen tavoitteeseen, tiedon lisäämiseen aiheesta, jota ei ole tutkittu; sen verran pikkutarkasti alue on koluttu. Kirjaa voidaan pitää yhtenä asennekartoituksen suomalaisena perusteoksena. Tutkimuksessa hahmotetaan koko asennespektri alkaen integraatiosta ja pluralismista päätyen mahdollisuuksien tasarvoon. Vertailukohdat aikaisempiin suomalaisiin ja ulkomaisiin tutkimuksiin on haettu ja koottu yhteen. Saatu informaatio tulee seuraavaksi soveltaa käytäntöön.

Tutkimuksen avulla pyritään kaventamaan tuloksissa ilmennyttä vieroksumisen rajamaastoa, jotta viranomaisille saataisiin onnistuneita kohtaamiskokemuksia, jotka puolestaan johtaisivat asenteiden paranemiseen ja ehkä parempaan palveluun. Kirjan viimeisessä luvussa ehdotetaan tavoitteen saavuttamiseksi ”vieraille kulttuureille herkistämisen työtapoja”, jotta herkkyys havaita etnistä syrjintää omisakin työtehtävissä kehittyisi. Käytännön herkistämismenetelmäksi tutkijat ehdottavat kieli- ja roolikoulutusta. Jotta muutosten aikaansaaminen mahdollistuisi, resurssit täytyy kuitenkin kartoittaa.

Kirjassa on lyhyet, puolentoista sivun mittaiset lyhennelmät



ruotsiksi ja englanniksi. Kansainvälisen aihepiirin vuoksi ei olisi pahitteeksi, jos lyhennelmät laivennettaisiin, tai koko kirja käännettäisiin englanniksi. Näin ulkomaillakin saataisiin selvää asioiden tilasta maahanmuuttotutkimuksen periferia-alueilla.

*Timo Jaakkola*



**Finn Rideland: Lycksalighetens marker; Finnskogars myter och verklighet. Bok & Tryck AB, Bollnäs, 1998. 235 s.**

”Finnarne (har) sålunda blifvit spridda här i landet, att ’skam’ (det vill säga fan sjelf) tagit och i Finland bundit dem ihop i en ’svolk’ (med vidjerep) och sprungit med dem hit, hvarvid de blifvit tappade, litet här och litet der, så att nu befinnas skogarne fulla af dem; de sista föllo vid norska riksgården”.

Så berättar Matt Siikainen i början av 1800-talet för Carl Axel Gottlund om finnbygdernas tillkomst. Från 1580-talet ungefär hundra år framåt koloniserades

stora delar av Mellanskandinavien skogsområden av finnar från Savolax, framför allt Rautalampi. Skogsfinnarna, som de kallades, spred sig i de svenska skogsområdena: från Ångermanälven i norr ned mot västra Hälsingland och Gästrikland samt östra Dalarna så att ett vidsträckt litet Finland uppstod mitt inne i den svenska rikshalvan.

Vad fick så många savolaxare, framför allt från Rautalampi, att i slutet av 1500-talet söka sig till de stora skogarna långt borta? Forskningen har inte entydigt lyckats klarlägga kolonisationens orsaker, men allt tyder på att sökande efter nya försörjningsmöjligheter var huvudfaktorn. En annan ofta nämnd orsak är krig och ståndsmotsättningar Adelns inflytande ökade stadigt och böndernas utarmning tilltog. Terroren i samband med klubbekriget verkade som migrationsutlösande faktor.

Nybyggarna anvisades avlägsna skogstrakter så att inte konflikter med den bofasta svenska allmogen skulle uppstå. Nybyggarnas äganderätt till marken tillförsäkrades dem i s.k. kungabrev. På så sätt blev nästan 15 000 finska svedjebönder bofasta i tidigare obefolkade delar av Sverige. Under 1600-talets förra hälft var Bergslagen det främsta mottagningsområdet. Skogsfinnarna utgjorde den första massinvandringen i Sveriges historia och de förde med sig ett språk och en kultur som var helt olika den svenska allmogens. Det var svedjebruket som var förutsättningen för bosättningarna på moränområdena och med odlingstekniken följde också det savolaxiska kulturarvet. Eftersom

skogsfinnarna bodde så isolerat, bevarades språket och kulturen ända in på 1900-talet, trots myndigheternas försvenskningssök.

I början gynnades den savolaxiska invandringen, men under senare delen av 1600-talet hårdnade den svenska attityden mot de finska svedjebönderna. Kringströvande ”lösfinnar” betraktades som orosmoment, dessutom började myndigheterna frukta för att finnarnas odlingsmetod skulle ta kål på skogarna. År 1647 förbjöds svedjebruk i hela den svenska rikshalvan, men det var si och så med efterlevnaden av förbudet och på 1680-talet blev det tillåtet att sveda igen.

Timmerhandeln förändrade så småningom skogsfinnarnas livsvillkor; att sälja timmer gav mer än svedjandet. Handeln bröt isoleringen och knöt skogsfinnarna till omvärlden. Då Gottlund i början av 1800-talet strövade omkring i Finnskogarna bevitnade han inledningen till skogsindustrins expansion och träpatronernas storhetstid. Ännu vid den tiden togs emellertid nya svedjefall upp, ställvis i isolerade trakter med nyttjande av gamla metoder som redan kommit ur bruk i Savolax. Förändringen gick med olika hastighet i de olika delarna av finnskogarna. Så småningom inlemmades också de mest isolerade bygderna i strukturförändringarna och försvenskningen fortskred sakta men säkert. Den finska kulturen trängdes undan och i medlet av 1900-talet hade finskan upphört att fungera som dagligt samtalsspråk.

Finn Ridelands bok ”Lycksalighetens marker” är en populärt



hållen framställning av finnskogarnas historia. Texten är lättläst och Ridelands journalistiska grepp är underhållande. Historiska fakta, personliga upplevelser och element av fiktion blandas friskt. Som en röd tråd genom boken löper skogsfinnens Mats Pålsons och hans hustru Lisas öden på 1600-talet, men i övrigt hoppar Rideland fram och tillbaka mellan de olika seklen då han beskriver finnskogarna. Bakgrundsinformation varvas med mustiga historier och personliga erfarenheter. Här ligger också bokens problem. Det är svårt för läsaren att hänga med och skapa sig en bild av de historiska förloppen och sammanhan-

gen. Dessutom är berättelsen om Mats' och Lisas äventyr ställvis som plockade ur en ungdomsroman, vilket stör den i övrigt välskrivna texten. "Lycksalighetens Marker" är förvisso ingen akademisk avhandling, men det totala avsaknaden av fotnoter och den anspråkslösa källförteckningen väcker frågetecken. Hänvisningar till exempelvis Nordmanns och Lönborgs viktiga arbeten från sekelskiftet saknas, inte heller Gabriel Bladhs grundliga avhandling i ämnet från 1995 nämns.

I det stora hela är boken dock njutbar och knyter samman forntid och nutid på ett förtjänstfullt sätt. Ridelands berättarglädje och

goda pennföring kompenserar för bristande historievetenskaplig skärpa. Han lyckas exempelvis levandegöra Gottlund och dennes betydelse för finnskogarnas kultur på ett aldeles utmärkt sätt. För de läsare som redan känner till finnskogarnas historia är det intressant att spåda på grundkunskapen med Ridelands livfulla skildringar och för den som inget vet om finnskogarna, är boken en intressant, om än något rörig, introduktion till en viktig ofta bortglömd era i Finlands och Sveriges gemensamma historia.

*Krister Björklund*

## Siirtolaisuusinstituutti sai äänilevyjä

Suomi-Seura ry:n entinen pitkäaikainen toiminnanjohtaja Tauri Aaltio kävi 7.9.1999 vaimonsa Kirsti Helenius-Aaltion kanssa luovuttamassa Siirtolaisuusinstituutille 15 äänilevyä amerikansuomalaisten musiikkia. Arvokkaan lisän instituutin musiikkikokoelmiin vastaanotti hallintopäällikkö Maija-Liisa Kalhama. – *Kuva: Siirtolaisuusinstituutti.*



## Suomen siirtolaisuuden historia -sarjan osa 4:



Olavi Koivukangas:

### Kaukomaiden kaipuu

Suomalaiset Afrikassa,  
Australiassa, Uudessa-  
Seelannissa ja Latinalaisessa  
Amerikassa.

**Kirjan hinta 150 mk**  
+ postituskulut.

Vuodesta 1860 lähtien ulkomaille muuttaneista yli miljoonasta suomalaisesta noin 40 000 on valinnut muuttonsa kohteeksi eteläisen pallonpuoliskon. ”Kaukomaiden kaipuu” luo mielenkiintoisen katsauksen tähän siirtolaisuuteen, jonka tienraivaajina ovat olleet tutkimusmatkailijat, merimiehet, kullankaivajat ja yksittäiset seikkailijat.

Tilaukset:

Siirtolaisuusinstituutti, Piispankatu 3, 20500 Turku, puh. 02-2317 536,  
email: [mirva.havukko@utu.fi](mailto:mirva.havukko@utu.fi)